
Jaarvergadering 2012

6 oktober 2012

**Vereniging tegen de Kwakzalverij
Felix Meritis, Amsterdam**

Aanwezig: Renckens (erevoorzitter), Timmerman, Vermeulen, De Jong (voorzitter), Josephus Jitta, Douma, Lumeij, Hengeveld, Stalpers, Van den Berg, Van Dam (notulen), Ter Borg, Klasen, Pellicaan benevens 26 leden.

De vergadering wordt geopend door de voorzitter Catherine de Jong.

De notulen van de vergadering van 8 oktober 2011 worden goedgekeurd.

Renckens en Pellicaan treden reglementair af. Renckens is herkiesbaar, Pellicaan stelt zich niet herkiesbaar. Catherine de Jong memoreert de grote verdiensten van Pellicaan als penningmeester. Pellicaan is er in geslaagd de VtdK veilig door de financieel ruwe zee te loodsen.

De VtdK is nu financieel weer gezond en dat is niet in de laatste plaats aan zijn stringente beleid te danken. Antoinette Vietsch, Thomas Dorlo en Rob Giebels worden voorgesteld als bestuursleden. De vergadering gaat bij acclamatie akkoord met de (her)benoemingen van de bestuursleden.

VERSLAG VAN DE SECRETARIS OVER HET VERENIGINGSJAAR 2011-2012

Ledenaantal

De VtdK heeft, ik kan het niet anders zeggen, een goed jaar achter de rug. Dat blijkt alleen al uit het

Chris Pellicaan in de bloemen

De secretaris vertelt

feit dat, in tegenstelling tot wat bij veel andere verenigingen het geval is, het ledental niet is gedaald. Al jaren hebben we een kleine 2100 leden, er komt wat bij en er gaat wat af. We zijn een tamelijk anarchistisch clubje en de wijze waarop we vergaderen is een regelrechte nachtmerrie, zeker voor een notulist. Er is geen enkele regel waar we ons aan houden, maar als je ziet wat we zoal bereikt hebben, is dat niet slecht, vind ik zelf, en ik zal u daar nog wat over vertellen.

Media

De media weten ons nog steeds goed te vinden: ik denk dat we tegenwoordig wekelijks ergens in de pers te vinden zijn. Menig instituut met een grote pr-afdeling is denk ik jaloers op ons. Al die free publicity heeft volgens mij een waarde die onze begroting ver te boven gaat. We zijn zelfs in het walhalla van de Nederlandse journalistiek doorgedrongen, want met enige regelmaat citeert *Geenstijl* met instemming onze website, hetgeen tot een hausse aan bezoeken aan onze site leidt. Ik heb overigens de stellige indruk dat de media thans veel kritischer staan ten opzichte van alternatieve geneeswijzen dan enige tijd geleden. Het sarcastische artikel in *HP/De Tijd* van deze week over VSM is daar een goed voorbeeld van.

Juridische zaken

Aan het juridisch front is het tamelijk rustig gebleven. Van mevrouw Sikesz die ons tot nu toe ongeveer € 130.000 heeft gekost, zijn wij nog steeds niet af. De zaak dient na de uitspraak van de Hoge Raad nu weer voor het gerechtshof in Den Haag. In oktober doet het hof uitspraak. Dit jaar hebben we nogal wat ruzie met chiropractoren. We hebben diverse zaken tegen hen lopen, namelijk (1) een zaak wegen titelfraude tegen een chiropractor in Assen, (2) een zaak

bij de RCC tegen een chiropractor in Amsterdam in verband met leugenachtige reclame, aangebracht door onze bestuursleden De Jong en Vermeulen die de zaak overigens gewonnen hebben, (3) dezelfde chiropractor heeft De Jong daarna aangeklaagd bij de medische tuchtraad omdat zij de bekwaamheid van de chiropractor in twijfel had getrokken en tenslotte is Rencens nog in de clinch geraakt met de advocaat van deze chiropractor en heeft hem voor de raad van discipline gesleurd. Ik denk overigens dat ze ook niet met instemming naar de motivatie van de jaarlijkse Kackadorisprijs gekeken hebben, maar dat komt vanmiddag aan de orde. De VtdK heeft een patiënt geholpen met een klacht over de bejaarde chelatietherapeut Van der Schaar. Nadat deze oorspronkelijk veroordeeld was tot een schorsing van één jaar, is dit in hoger beroep teruggedraaid tot een waarschuwing. Jammer, maar wat overeind bleef was dat Van der Schaars therapie ook door het centraal college als obsoleet werd beschouwd. Verboden om deze kwaktherapie toe te passen is het kennelijk niet. Ik sla nu maar even de talloze klachten over die Marie Prins ingediend heeft bij de RCC over advertenties van kwakkruiden en prof. Sickbock-apparaten, zaken die ze allemaal gewonnen heeft. De RCC maakt overuren door de VtdK. Eén zaak wil ik u tenslotte niet onthouden en dat is een zaak die door Sjeng Lumey, onze onvolprezen dierenarts en acupunctuurspecialist, ahangig is gemaakt bij het veterinaire tuchtcollege over een papegaai die een bioresonantiebehandeling niet overleefde. De VtdK heeft de advocaat van de benadeelde eigenaar van de papegaai gesubsidieerd. Dat er nog veel zendingswerk in de diergeneeskunde is te doen, blijkt deze week uit een reportage in VN waar een mevrouw wordt geciteerd die een poes heeft die haar hond niet verdraagt. Omdat

niks hielp, heeft ze nu ten einde raad de hulp van een acupuncturist ingeroepen. Zelf gelooft ze niet in acupunctuur, 'als de poes er maar in gelooft', zegt ze.

Ziektekostenverzekeraars

Er zijn twee zaken die ik met u wil doornemen en die de bestrijding van kwakzalverij zeer ten goede komen. Dat is in de eerste plaats het feit dat een grote verzekeringsmaatschappij nu alle alternatieve behandelingen uit haar aanvullende pakket wil schrappen. Zoals u weet is het de VtdK een doorn in het oog dat er zoveel rare kwakzalverij vergoed wordt in de aanvullende pakketten en, nog erger, dat je je bij vrijwel geen enkele verzekeringsmaatschappij aanvullend kan verzekeren zonder een alternatieve behandeling voor lief te moeten nemen. Bovendien zit het de VtdK dwars, dat kwakzalvers zich voordurend beroepen op de status van hun behandeling omdat de verzekeringsmaatschappijen een vergoeding geven. 'Wat zeuren jullie toch' laten ze ons nogal eens weten, 'we krijgen het vergoed dus de verzekeringsmaatschappijen vinden het prima wat we doen'. De betreffende verzekeringsmaatschappij die nog even anoniem wil blijven, gaat nog een stap verder en wil zelfs wereldkundig maken dat ze samen met de VtdK haar aanvullende pakketten wil opschonen. We aarzelen nog enigszins of we er goed aan doen gehoor te geven aan het verzoek van de verzekeraar.

Btw

De VtdK heeft het afgelopen jaar intensief gelobbyd om de regering zover te krijgen dat iedereen die alternatieve behandelwijzen toepast, btw betaalt. Dat vereist enige uitleg. Heel kort, het probleem is dat fysiotherapeuten die bijvoorbeeld aan acupunctuur doen, btw moeten betalen terwijl artsen die precies het zelfde doen hiervan zijn vrijgesteld. Dat komt omdat artsen vrijwel altijd zijn vrijgesteld van btw. Dat werd door de fysiotherapeuten als 'meten met twee maten' betiteld en daar kregen ze tot bij het Europese Hof gelijk in. Het voert te ver om op alle juridische verwickelingen in te gaan, maar de VtdK heeft er sterk op aangedrongen bij het ministerie van financiën om alle alternatieve behandelingen onder het hoge btw-tarief te brengen ongeacht door wie ze uitgevoerd worden. Van meten met twee maten is dan geen

sprake meer. Tot onze blijdschap is het VtdK-standpunt overgenomen. In het Kunduz-akkoord staat nu dat 'alternatieve behandelwijzen niet geacht kunnen worden een bijdrage te leveren aan de medische verzorging van de mens' met als consequentie en dat men gewoon btw verschuldigd is. Wij hadden het niet beter kunnen formuleren, sterker nog, wij hadden het zo geformuleerd. Acupuncturisten zijn nu druk aan het lobbyen om dit weer ongedaan te maken. Maar zeker nu Groen Links gedecimeerd is en Jolanda Sap uit de Kamer is verdwenen, geef ik ze nog maar weinig kans.

Tot slot

Een van de centrale figuren in *Heer Bommel en de Bovenbazen* is Pee Pastinakel, een dwergje dat wonderen kan verrichten met kruiden. Maar op een slechte dag zit Pee treurig te neer, want moderne bestrijdingsmiddelen zoals DDT hebben zijn gewassen vernietigd. 'Mijn gehele gewas is naar de vernerving', zegt hij. Ik moest hier aan denken toen ik een interview in *HP/De Tijd* van deze week zag met Luc Knispel, de baas van VSM. Knispel is een naam die zo uit een Bommelverhaal zou kunnen komen. Knispel wordt geïnterviewd in zijn verdorde kruidentuin. Die is niet vernietigd door de DDT maar door een veel giftiger bestrijdingsmiddel, de Vereniging tegen de Kwakzalverij. En die Vereniging die deugt niet want die wordt betaald door een aantal reguliere bedrijven. Zeker weten doet hij het niet zegt hij, maar het moet haast wel, zo invloedrijk, daar moet het grote geld wel achter zitten, zo iets. Mooier compliment uit onverdachte hoek kunnen we niet krijgen.

Knispel in zijn VSM-tuin

Ik krijg als secretaris van de VtdK ongeveer een keer per week een mail van iemand die ons beschuldigt dat wij aan de hand lopen van Big Farma en dat wij hier dik voor betaald worden. En, voegen ze er aan toe, zoals ook Luc Knispel doet, laten ze eerst maar eens kijken naar de tekortkomingen in de reguliere zorg. Duizenden doden per jaar! Ik krijg zoveel van dit soort

hate-mails dat ik nu een standaardantwoord heb gemaakt waarin ik uitleg dat we echt door niemand gesponsord worden, niet door de industrie, niet door big farma, door niemand niet. Maar niemand gelooft ons natuurlijk. En gezien het soort aantijgingen doen we er verstandig dat ook maar zo te houden. Ik concludeer er in ieder geval uit, dat ons veel macht wordt toegeschreven. Eén brief, die ik gisteravond laat binnen kreeg, wil ik u niet onthouden omdat hij zo kenmerkend is:

'Ik wil even reageren op uw vereniging.

Ik begrijp niet waar u het recht en wijsheid vandaan haalt om zo tegen homeopathie te zijn.

Wij hebben heel goede ervaring met homeopathie.

Mijn vrouw heeft zeven jaar geleden borstkanker gehad en neemt u maar van mij aan dat ze zonder homeopathie nu niet meer geleefd had.

Als je alleen maar afhankelijk bent van de reguliere geneeskunde, ben je vlug ten dode opgeschreven. Uw wetenschappelijke geneeskunde is voor een heel groot gedeelte een kwestie van commercie en dikkeduimenwerk. Ik spreek uit ervaring.

Ik wens niemand iets slechts, maar leden van uw vereniging gun ik stiekem toch af en toe iets. Graag wil ik met u de discussie aangaan.

Met homeopathische groet...'

Om met onze volksschrijver Gerard Reve te eindigen: 'het is gezien [...] het is niet onopgemerkt gebleven'.

Frits van Dam

VERSLAG REDACTEUR NEDERLANDS TIJDSCHRIFT TEGEN DE KWAKZALVERIJ

De betaalde oplage van het tijdschrift is, als immer, groeiende, crisis of geen crisis. Daarom gaat de redactie in het nieuwe jaar weer welgemoed aan de slag om een blad te maken 'ter lering ende vermaeck'. Ook nu weer doet de redactie een beroep op u, lezer, om het tijdschrift te verrijken met uw bijdrage.

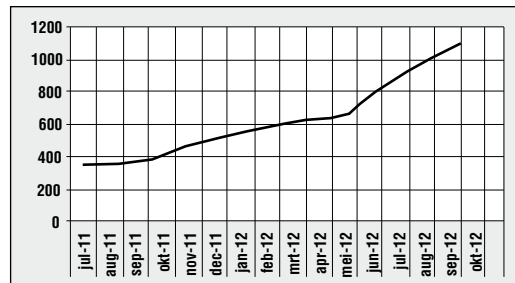
Bert van Dien

VERSLAG VAN DE WEBREDACTIE 2011-2012

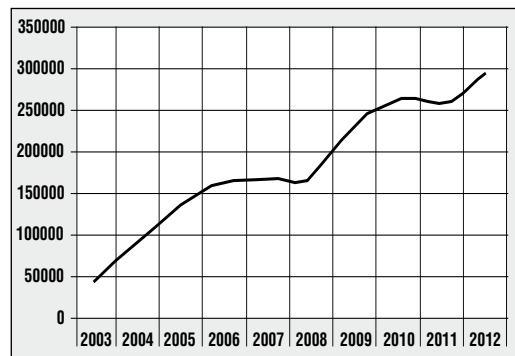
De bezoekersaantallen van de website van de Vereniging tegen de Kwakzalverij blijven toe-

Webredacteur

Aantal twitterende volgers van @kwakzalverij

Aantal unieke bezoekers website

nemen. De hoeveelheid unieke bezoekers (het aantal verschillende personen die in een periode een site bezoeken) steeg van ongeveer 21.000 in 2003 naar bijna 300.000 in 2012. Met de komst van wetenschapsjournalist Broer Scholtens is zowel de kwaliteit als de kwantiteit van de artikelen op de website verbeterd. Dit is waarschijnlijk ook terug te zien in de stijging van het bezoekersaantal in het afgelopen jaar.

Sinds ongeveer een jaar is de vereniging ook actief op andere *social media* zoals Twitter, Facebook en LinkedIn. Op die manier wordt er ook een andere, deels jongere, doelgroep bereikt. Alle artikelen die op de website worden geplaatst, worden ook op Twitter vermeldt om extra aandacht te creëren. Ook kan er via Twitter nog sneller gereageerd worden op de actualiteit.

Martijn Ter Borg

VERSLAG VAN DE PENNINGMEESTER

In het afgelopen boekjaar van 1 september 2011 tot 1 september 2012 is flink meer geld uitgegeven dan binnengekomen. Het grootste probleem vormen de uitgaven. De juridische kosten die de Vereniging heeft gemaakt zijn veel groter dan was begroot. Ook de kosten van de jaarvergadering in 2011 en de kosten van boeken (het voorzittersboek en het boek van het afscheid van Rien Vermeulen) die als geschenk aan de leden zijn aangeboden zijn hoger dan begroot.

De inkomsten van de VtdK bestaan vrijwel uitsluitend uit contributies en donaties van leden. Er zijn geen inkomsten uit sponsoring door derden. De inkomsten bleven enigszins achter bij de verwachtingen; met name inkomsten uit donaties waren lager dan begroot. Wanneer de jaarrekeningen van de afgelopen tien jaar op een rij worden gezet dan valt op dat de contributie-inkomsten met ongeveer een factor vier

zijn toegenomen. De inkomsten aan donaties zijn in absolute zin niet toegenomen en maken nog maar een relatief klein onderdeel uit van alle inkomsten (tussen de 10 en 15%).

Het tekort leidt niet onmiddellijk tot een probleem. Een paar jaar geleden is besloten tot oprichting van een Steunstichting Kwakzalverij die dient om de financiële gevolgen van juridische procedures op te vangen. De Steunstichting is gefinancierd met overschotten van de afgelopen boekjaren van de Vereniging en heeft voldoende geld beschikbaar. De Vereniging zal dan ook een verzoek indienen bij de Steunstichting voor financiële ondersteuning. De begroting van de Vereniging wordt weer structureel op orde gemaakt door uitgaven aan website-content en het jaarlijkse symposium te reduceren. Ook zal een toegangsprijs voor het symposium gaan gelden. Besloten is om de contributie niet te verhogen.

De leden van de kascommissie, C.A. Vietsch en T.P.C. Dorlo, hebben de jaarrekeningen over september 2010 – september 2011 en september 2011 – september 2012 onderzocht.

Gezien de resultaten van de controle adviseren de leden van de kascommissie decharge te verlenen aan de penningmeester, de heer C.H.P. Pellicaan voor de genoemde jaarrekeningen.

Tot slot: indien leden behoefte hebben aan gedetailleerde inzage in de financiële stukken van de Vereniging kunnen zij hiervoor contact opnemen met de penningmeester. ●

Chris Pellicaan

Jaarrede 2012

C.N.M. Renckens

Twée dingen goed begrijpen of mijn ontwenningsskuur

Dames en heren,

In de afgelopen 23 jaar (even lang als Marijnissen leider was van de SP) stond ik achter dit kathedraal als voorzitter en kon ik mij na de meer huishoudelijke onderdelen van de vergadering tot u richten met de 'jaarrede van de voorzitter', iets dat ik steeds als een voorrecht zag en waarop ik mij altijd grondig voorbereide. Dit jaar leek zulks niet meer aan de orde, ik was immers afgetreden, maar tien dagen geleden werd mij door voorzitter en secretaris te verstaan gegeven, dat ik desgewenst wel wat spreektijd kon krijgen. Ik schrok daar enigszins van, want ik had niets voorbereid en had ook niet direct een geschikt onderwerp. Drie dagen en veel getob later kreeg ik opeens een e-mail van de secretaris met de volgende tekst: 'De link pas openen als je rustig zit, zorgen dat je na het openen een kalmeringsmiddel bij de hand hebt of dat Fokelien je insnoert in een dwangbuis'. De secretaris kent mij inmiddels erg goed en heeft een feilloze feeling voor mijn idiosyncrasieën. Ik opende de link na het treffen van de door hem aangeraden veiligheidsmaatregelen en ontstak inderdaad in grote woede bij kennisneming van het bericht in de link: 'Drs. Bas Koomans, acupunctuur onderwijscoördinator geridderd op NAAV-congres'. Op de foto staat de kersverse Ridder in

Vaste jaarredenaar

de Orde van Oranje Nassau naast de hem toesprekende Haarlemse burgemeester met het onderschrift 'Koomans, tandarts te Haarlem, geridderd door de burgemeester van Zaandam'. Deze laatste functie wordt bekleed door Geke Faber en zij heeft met de hele zaak natuurlijk niets te maken, maar daarvan keek ik niet echt op. De IOCOB-website, die het bericht bracht, bevat natuurlijk wel meer foutjes. Maar verder klopte het bericht: alweer een kwakzalver met een koninklijke onderscheiding! En toen had ik mijn onderwerp en daarom sta ik hier alsnog op mijn vertrouwde plek. Ik heb besloten u in

vertrouwen te nemen – dat kan nu wel met mijn wat vrijere rol dan vroeger – en wil twee emotionele onderwerpen bespreken uit mijn voorzittersperiode, waarin ik door een meerderheid van het bestuur werd teruggefloten. Zoals Den Uyl altijd zei ‘twee dingen goed begrijpen’ en ik wil u uitnodigen om, met de kennis van nu, te beoordelen of ik inderdaad ongelijk heb gehad bij die twee discussies.

De eerste betrof mijn voorstel om in de maar voortdurende en geldverslindende rechtszaak van Sickesz tegen Renckens/ VtdK een ‘vredevoorstel’ te doen om verdere geldverspilling en een dreigend faillissement van de VtdK af te wenden. We zouden dan eindelijk onze energie weer op andere zaken dan de relatief onbekende Sickesz kunnen richten. Ik bracht mijn voorstel in in de fase tussen de uitspraak van de rechtbank (die ons in het gelijk stelde) en die van het hof, dat het hoger beroep behandelde. Mijn voorstel beoogde een voorstel aan Sickesz om – ongeacht de uitspraak – hierna de procedures stop te zetten. Als de eis tot kostbare rectificaties in *NRC* en *Telegraaf* zou worden toegewezen (en dat zou later inderdaad het geval blijken te zijn) dan zou zij die niet mogen afdwingen. De VtdK zou zich vervolgens onthouden van kritiek op Sickesz, maar wel de vrijheid behouden om de ‘orthomanele geneeskunde’ te blijven kritiseren. Aldus mijn voorstel. Zowel de overgrote meerderheid van het bestuur als een aantal belangrijke VtdK-leden wezen mijn voorstel radicaal van de hand en zo moest ik door, in menige droom geplaagd door de nachtmerrie dat de VtdK onder mijn leiding een faillissement tegemoet zou gaan. De afloop is u bekend, wij wachten thans op de uitspraak van het Haagse hof, dat na de voor ons succesvolle cassatie de vierde instantie is die zich over de toch zo simpele vraag (Mag Sickesz van kwakzalverij worden beticht?) heeft gebogen. De VtdK beschikt inmiddels over een weerstandskas en van een nakend bankroet is gelukkig geen sprake meer. Ik had destijds dus beslist ongelijk gehad en daarmee ben ik achteraf zeer ingenomen.

Over het gelijk in mijn tweede ‘nederlaag’ kan mijns inziens nog wel getwist worden, maar ik nodig u uit uzelf een oordeel te vormen. Het betrof hier de agenda van het gesprek dat een bestuursdelegatie ging hebben met de minister van VWS, Edith Schippers. Over vier onderwerpen waren wij het snel eens: de btw-heffing op

kwakzalverij, de ergerlijke koppelverkoop tussen regulier en alternatief in de aanvullende zorgverzekeringen, de geringe vervolgingsbereidheid van de IGZ bij kwakzalverij alsmede de ANBI-status, die veel kwakclubs nog steeds genieten. Ik wilde daaraan nog graag een vijfde onderwerp toevoegen: de koninklijke onderscheidingen, die met regelmaat aan kwakzalvers worden uitgedeeld. Ik kreeg het er helaas niet door en het onderwerp bleef onbesproken. Ik bewaarde al jaren een mapje waarin ik de namen noteerde van geridderde kwakzalvers en ik wil hen hierbij de revue eens laten passeren. Aan u straks de vraag of deze bekroningen de toets der kritiek kunnen doorstaan. Ik houd een chronologische volgorde aan en pretendeer geen compleetheid. Voor aanvullingen houd ik mij van harte aanbevolen.

Jan Fontijn werd in 1995 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Hij studeerde farmacie en verdiepte zich reeds tijdens zijn studie in de homeopathie. Hij werd sterk beïnvloed door een Zaanse homeopathisch arts aan wie hij een grote wijsheid toeschreef. Hij ging werken bij VSM en leidde het bedrijf tijdens de hoogtijdagen van de alternatieve geneeskunde in de jaren 80 en 90, waarin de omzet verviervoudigde. Hij vervulde functies bij de koepel van homeopathische en antroposofische fabrieken NEHOMA en trachtte met veel intimidatie de VtdK het zwijgen op te leggen in een proces n.a.v. een kritisch artikel van ondergetekende en toenmalig VtdK-secretaris De Vries in het PW. Hij eiste onder meer dat wij ons zouden onthouden van elke kritiek op de homeopathie. Zijn bedrijf stelde de Arij Vrijlandtprijs in voor verdienstelijke homeopaten en die wees deze prijs in 1994 aan Fontijn zelf toe! Op de foto ziet u het knoopsgatversiersel trots in situ. Dat dat niet hoort is hem kennelijk door niemand verteld (zie de rubriek correspondentie).

H.P.J.A. Maas (1927), homeopathisch huisarts te Utrecht werd in 1995 benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Hij was van 1983 tot 1993 ‘privaatdocent’ homeopathie aan de VU. Hij schreef in 1989 leugens over het effect van homeopathie bij ratjes in het *Leerboek Integrale geneeskunde*. Wijlen professor Ariëns bracht dit feit naar buiten en Maas moest toegeven. In lezingen vertelde hij over zijn spectacu-

laire successen met de homeopathie: zo genas hij eens een keelabsces met Mercurius solubilis D6, want drie dagen later brak het absces spontaan door. Hij haalde ook eens een kind uit een coma door Opium D30 in de wangzak te druppelen. Hij ging er prat op lid te zijn geweest van de werkgroep Homeopathie van het NHG. Van der Smagt onthulde dat Maas in zijn eigen praktijk zijn patiënten niet nakeek (overigens in overeenstemming met de homeopathische leer, die de nadruk legt op de subjectieve gevoelens van de patiënt) en daardoor belangrijke diagnosen miste.

Lex Rutten (1950), homeopathisch arts te Breda, werd in 2002 benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Hij was huisarts van 1978 tot 1983, maar bekeerde zich daarna tot de homeopathie. Hij was actief in de VHAN en bij de Stichting Homeopathische Opleidingen SHO, terwijl hij in die periode enige tijd columns uitsprak op de KRO-radio. Hij is een groot ingezonden brieven-schrijver en reageert op elke aantijging dat homeopathie slechts een placebo-effect kan bereiken. Van 1993 tot 2000 maakte hij deel uit van de Werkgroep Volksgezondheid van D66, dat zich toen bekeerde tot voorstander van 'pluriforme gezondheidszorg'. Lokale faam kreeg hij door zijn homeopathische aanpak van exhibitionisten. Wijlen ons erelid Ike van de Graaff mocht graag speculeren over de remediekeuze bij deze stoornis en kwam steevast uit op Caran d'Ache D30.

Jacqueline Kouwenhove (1959), verpleegkundige, werd in 2005 benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Was verpleegster en later als zodanig lekenmissionaris in Afrika. Richtte in 2001 de Eva Damaya stichting op met de hoofdvesting in Malawi. Daar behandelde men onder andere hiv en malaria homeopathisch. Desondanks was zij succesvol geldinzamelaar en verkreeg het CBF certificaat (Centraal Bureau Fondsenwerving beoordeelt mate van bona fideiteit en overheadkosten).

Ton Nicolai (?1946), Rotterdams homeopathisch arts, werd in 2007 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Was eerder 11 jaar huisarts, daarna bekeerd tot homeopathie en toen verder als 'consultatief' homeopathisch arts. Hij is sinds 2000 voorzitter European

Committee for Homeopathy. Daarnaast schrijver van beleidsartikelen en position papers.

Guus van der Bie (1945), antroposofisch arts, werd in 2009 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Werkte als huisarts van 1974 tot 2009. Had daarnaast een parttime aanstelling embryologie aan de medische faculteit van het UMCU, alwaar hij ook les geeft in 'complementaire geneeskunde'. Heeft ook parttime aanstelling aan de particuliere antroposofische universiteit van Witten/Herdecke (Dtslnd). Is betrokken bij 'Lectoraat' Antroposofische Gezondheidszorg Hogeschool Leiden, bekleet door Baars. Tevens internationaal coördinator antroposofische artsenopleidingen, Dornach (Zw.)

Josephine Beck-Kok (1953), eerst verpleegkundige en later alternatief therapeute te Roosendaal, werd in 2009 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Vertoonde al 20 jaar een gedreven inzet voor natuurlijke gezondheidszorg, zoals onder andere blijkt uit haar voorzitterschap van de Stichting Tuchtrect Beroepsbeoefenaars Natuurlijke Gezondheidszorg. Ook vervult zij het voorzitterschap van het evenmin door iemand erkende Register HBO Beroepsbeoefenaars Natuurlijke Gezondheidszorg. Zij waakt er in die kwaliteit voor dat er geen therapeuten met een strafblad worden ingeschreven.

C.L. Oei-Tan (?1944), arts-acupuncturiste, werd in 2009 benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Sinds haar afstuderen in 1970 als basisarts altijd acupunctuur bedreven. Ze was sinds 1989 redacteur van het Ned Tijdschrift v Acupunctuur en sinds 2005 voorzitter van de NAAV. Ze vervulde talrijke bestuursfuncties op het gebied van de acupunctuur en vertegenwoordigde de NAAV sinds 2006 in het voorzittersoverleg van de CAM-clubs. In 2009 organiseerde zij met ruime subsidie van de gemeente Den Haag het 7th World Congress of Chinese Medicine.

Ien Brethouwer, ooit docent lichamelijke opvoeding en later klas-siek homeopaat en natuurgenezeres te Alkmaar, werd in 2010 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Was volgens ingewijden negen jaar 'bezielend' voorzitter van de Homeopaten zonder Grenzen. Doceerde homeopathie in Afrikaanse landen. Was

eminent fondsenwerver en haalde geld binnen bij het NCDO (ontwikkelingshulp), VSM en Triodos. Organiseerde voor HzG ook erkenning als ANBI en behaalde de CBF-keur.

V.P. Mohana Kumari, ayurvedisch arts te Witharen, werd in 2010 benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Aangestuurd door meewerkend echtgenoot Cornelis Peters was zij medeoprichter van het *European Ayurveda Centrum* te Witharen. Zet daar de 5000 jaar oude ayurveda in tegen mentale en fysieke problemen. Heeft geen Nederlandse artsentitel en is sterk in de polsdiagnose. Speelde de hoofdrol in film van haar zoon 'Mind walls', nu alleen nog te zien in Witharen, waar zij spreekuur houdt en geneeskragtige kruiden kweekt. Haalde Europese subsidie binnen voor een gepland onderzoek naar de effectiviteit van haar kruiden bij prediabetes.

Drs. W.Z. Pluut-Lin (1961), TCM-arts te Wassenaar, werd in 2012 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Geboren in China en daar opgeleid tot chirurg en TCM dokter. Emigreerde in 1990 naar Nederland, waar zij het basisartsdiploma behaalt en de acupunctuur bedrijft. Ze was vrijwilligster in diverse functies, onder andere bij de NVPA (acupunctuur patiëntenvereniging) en de Stichting Diabetes Preventie. Speelde een kwalijke rol in Quresse affaire met kwakzalverij bij kanker (Leiden), waar het cytotron-apparaat werd ingezet en waarover Kamervragen werden gesteld. IGZ zou daarop een onderzoek instellen, maar zoals zo vaak werd er nadien niets meer van vernomen. De stichting ging failliet, een stichting waarvoor Pluut-Lin zich zeer had ingezet en waarvan haar echtgenoot mede bestuurder was. Om die affaire hangt een geur van oplichting en uitbuiting van kankerpatiënten.

Drs. Bas Koomans (1947), tandarts-acupuncturist te Haarlem, werd in 2012 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Samen met zijn echtgenote was hij de stuwende kracht achter de Stichting NAAV Opleidingen (SNO), die op 21 september 2012 zijn slotcongres hield. Het was een 'zwarte dag met gouden rand', omdat de SNO die dag werd opgeheven. De SNO-website vermeldde dat er achter de schermen 'heel veel werk' moest worden verricht alvorens burgemeester Schneiders van Haarlem hem het

lintje kon opspelden. Hij nam toen ook afscheid als docent van de SNO. Er komt een nieuwe tweejarige (parttime) opleiding in de NAAV-acupunctuur. Vast onderdeel van het afstuderen bij Koomans was het schrijven van een scriptie en die scripties vormden voor outsiders altijd een bron van vermaak vanwege het hoogdravende koeterwaals dat men er kon lezen. Krasse voorbeelden daarvan waren de scripties van IOCOB-coryfee Kopsky en de Rotterdamse kinderarts-intensivist Saskia Gischler. Helaas zijn de meeste scripties recent van de site verwijderd.

Voor degenen die zich zorgen mochten maken over de kwaliteit van de vernieuwde en verkorte acupunctuuropleiding hier een overzicht van de eerste drie weekends uit het curriculum:

WE A1.1: 14-9-'12: Algemene inleiding: Yin-Yang, 5-elementen, basissubstanties, Zang Fu. Etiopathogenese van ziekte: inwendig en uitwendig. Ba Gang. Acupunctuurpunten, meridianen. Locale behandeling: ashi-punten, locale punten. Docent: Sun Peilin

WE A1.2: 15-9-'12: Chinese instrumentarium, naaldtechniek. Wetenschappelijke data. Dikke darm-, Long-; Maag- en Milt-meridiaan: lokalisatie, functie, 5 shu-punten, xi-cleft-punt, luo-punt, back-shu-punt, front-mu punt. Docent: Maarten Holsheimer

WE A2.1: 26-10-'12: Hart-, Dunne darm-, Blaas- en Nier-meridiaan: lokalisatie, functie etc. Docent: Sun Peilin

Dat komt dus wel goed, dames en heren. Iets anders is of er de laatste jaren meer koninklijke onderscheidingen worden uitgedeeld aan kwakzalvers dan vroeger. In de periode 1994-2003 waren het er drie, terwijl er sindsdien in de periode 2004-2012 al negen onderscheidingen werden verstrekt. Of deze toename berust op toeval of dat er sprake is van een trend, dat zal de toekomst moeten uitwijzen. Houd mij s.v.p. op de hoogte als u hoort van nieuwe onderscheidingen. Ik eindig met drie vragen, waarvan ik de laatste niet voorlees, maar die ik u zelf laat lezen.

Is de IGZ medeverantwoordelijk? Er wordt beweerd dat er bij koninklijke onderscheidingen van artsen altijd navraag wordt gedaan bij IGZ.

Had ik ongelijk met mijn wens deze onderscheidingen voor enorme inzet t.b.v. volstreekte flauwekul bij de minister te bespreken?

Moet misschien toch Hare Majesteit volgend jaar eens worden genomineerd voor de Meester Kackadorisprijs?

De Meester Kackadorisprijs 2012 gaat naar drs. Halbe Zijlstra

Voorafgaande aan het symposium op 8 oktober 2012 werd de Meester Kackadorisprijs 2012 toegekend aan staatssecretaris Halbe Zijlstra van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Juryvoorzitter mr. Th.J. Douma sprak mede namens de juryleden prof. dr. R.A.P. Koene en dr. C.N.M. Renckens toen hij de uitverkiezing met redenen omkleedde.

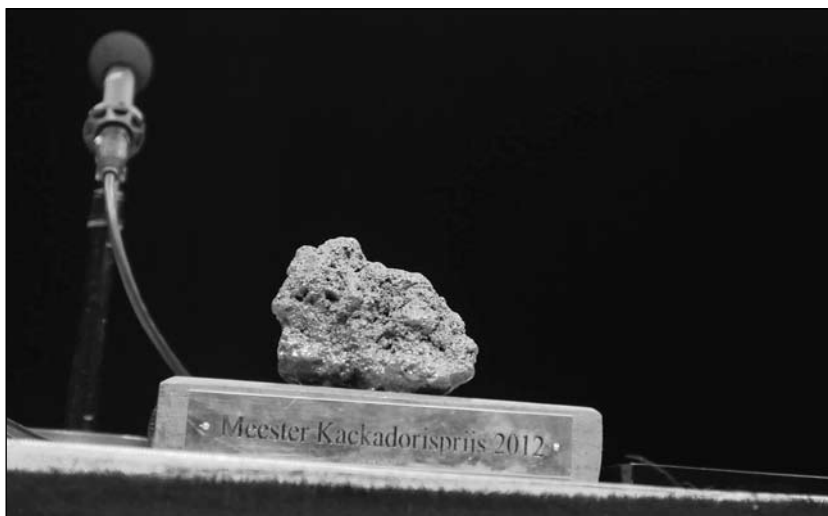
Juryvoorzitter

Dames en heren,

Alvorens ik de uitslag van de verkiezing bekend zal maken, wil ik even stilstaan bij het feit dat het nu al weer de tiende maal is dat mij de eer te beurt valt u deelgenoot te maken van de beraadslagingen van de jury, waarvan de uitkomst ook dit jaar door het bestuur werd overgenomen. Wij vieren thans het tweede lustrum van de Meester Kackadorisprijs.

Uiteraard vormde deze mijlpaal voor ons ook aanleiding om de uitwerking van de prijs op haar respectieve winnaars nog eens te bezien. De prijs wordt immers toegekend aan personen, c.q. instellingen waarvan wij verwachten dat een dialoog mogelijk is en dat de mogelijkheid van een correctie niet bij voorbaat uitgesloten

wordt geacht. Ik zal met u niet alle negen eerdere prijswinnaars langslopen. Al helemaal is het mij onmogelijk om alle ooit genomineerden te noemen: dan zou ik wel bijna honderd kandidaten moeten noemen. Maar duidelijk is wel dat wij bij veel winnaars te optimistisch zijn geweest over de uitwerking van deze tot nadenken stemmende onderscheiding. Zo is direct duidelijk dat ZonMw, dat recent nog een cursus wetenschappelijk onderzoek voor kwakzalvende artsen subsidieerde, weinig heeft opgestoken van de prijs die haar in 2006 toeviel. Van GroenLinks moet helaas hetzelfde worden gezegd. Men ging in het Lente-akkoord mee met de meerderheid die eindelijk de btw op kwakzalverij, ook van BIG-geregistreerde hulpverleners, liet ingaan

De Meester Kackadorisprijs

(en wel in het hoge tarief van nu 21%), maar nam reeds in haar verkiezingsprogramma alweer afstand van deze wijze maatregel, die de schatkist € 65 miljoen kan opleveren. En van Triodos, de winnaar van 2010, kon misschien al helemaal niets verwacht worden, gezien de mystieke, antroposofische basisfilosofie waarop haar werkwijze is gebaseerd.

Toch hoeft ik u hier niet alleen kommer en kwel te berichten, want ik kan u in vertrouwen mededelen, dat er steeds sterker wordende geruchten de ronde doen, dat een grote ziektekostenverzekeraar de kwakzalverij uit de aanvullende polissen gaat verwijderen. Onze allereerste prijswinnaar uit 2003 was Zilveren Kruis Achmea, juist vanwege deze slechte gewoonte om kwakzalverij als koppelverkoop aan te bieden in haar aanvullende verzekeringen, en enkele jaren later werd de VVAA genomineerd om dezelfde reden. Maar wij zullen nog moeten afwachten.

Interessant vond de jury ook te ontdekken dat er in Engeland een enigszins vergelijkbare prijs werd ingesteld, de *Golden Duck*. Dit is een initiatief van de recent opgerichte *Good Thinking Society* met als voorzitter Simon Singh, die hier twee jaar geleden nog sprak. De introductie van de prijs luidde als volgt: 'Good Thinking will be awarding The Golden Duck each year to the person (or organisation) that has supported or practiced pseudoscience in the most ludicrous, dangerous, irrational or irresponsible manner. The decision is based on nominations by the public, followed by short listing and then finally a vote among skeptic groups.'

The award will have different criteria each year, and for our first outing we have decided to offer a lifetime achievement award open for any quack from any discipline – the winner may come from medical quackery, or indeed politics, business, TV and media and beyond.'

De gelegenheid namen te noemen sloot per 1 oktober en de prijswinnaar zal in december bekend gemaakt worden. Onder de talrijke genomineerden zijn namen te vinden als die van Prince Charles, Andrew Wakefield en Rupert Sheldrake.

Ik hoop dat u mij deze beide uitstapjes wilt vergeven en dat ik de spanning voor u niet tot ondraaglijke hoogte heb doen stijgen. Ik kom nu toe aan het eigenlijke juryrapport.

Bewijzen van werkzaamheid zijn in de psychiatrie en psychotherapie moeilijker te leveren dan in de somatische geneeskunde. De cruciale rol van de therapeut is een ernstig versturende factor in het onderzoek naar effectiviteit en veel psychiaters hanteren een eclectische methode. Tot de momenteel best aangeschreven staande vormen van psychotherapie behoort de cognitieve gedragstherapie en juist daarom betreunde de jury de welwillendheid waarmee de **Vereniging voor Gedragstherapie en Cognitieve Therapie** bij herhaling de Lentiscongressen in Groningen als adequate nascholing erkende. Ernstig genoeg om dit jaar de prijs in de wacht te slepen was die opstelling echter niet.

De jury moet volmondig toegeven dat zij het uitgebreide cursusaanbod van **Scheidegger Opleidingen** niet op de voet volgt. Wij

waren daarom dankbaar voor de tip, dat daar maar liefst twee kwakzalverscursussen worden aangeboden. Op de site staat de suggestie dat het bij de Vakopleiding Klassieke Homeopathie en de Vakopleiding Natuurlijke Geneeskunde (drie modules van elk acht lessen en beide op 'mbo+-niveau') om opleiding tot erkende mbo-opleidingen zou gaan. Scheidegger Opleidingen is onderdeel van NCOI Opleidingsgroep, welke ISO-gecertificeerd is. Een medewerkster van Scheidegger bleek aan de telefoon niet bereid de namen en kwalificaties van de docenten te noemen en meende dat er meer sprake was van een hobbycursus dan van een beroepsopleiding. Allemaal kwalijk, maar bloed stroomt er niet uit en Scheidegger ontloopt de hoofdprijs.

De **Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde** werd ten tweeden male genomineerd, omdat zij volhardt in haar lankmoedige houding ten opzichte van alternatief werkende dierenartsen. In 2003 viel haar een eerste nominatie ten deel, toen vooral wegens het tolereren van een officiële KNMvD-Werkgroep van homeopathisch werkende dierenartsen. Zij stelt thans dat dierenartsen hun patiënten in eerste instantie zo veel mogelijk moeten behandelen volgens de principes van 'evidence based medicine', maar zegt vervolgens dat een dierenarts op patiënten die regulier uitbehandeld zijn best een alternatieve geneeswijze mag toepassen. De KNMvD verwijst zelfs naar de website van de Studiegroep Complementair werkende Dierenartsen. Professionele organisaties zijn van oudsher gekenmerkt door strenge interne discipline, maar steeds vaker blijkt in de praktijk dat optreden tegen dissidente beroepsbeoefenaren achterwege blijft, mogelijk uit angst voor ledenverlies of ter verdediging van financiële belangen van de leden. De jury neemt dergelijke tendensen ook waar bij de organisaties van apothekers, artsen en advocaten, en betreurt dat hevig.

Onze overheid op landelijk niveau kiest steeds meer de zijde van de rationele geneeskunde; denk aan de btw-heffing op kwakzalverij, aan het verbod op het noemen van indicaties van homeopathica en aan de voorziene schrapping uit het BIG register van talrijke alternatieve (basis)artsen in 2016. In de provincie echter blijven er hier en daar bolwerken van sympathie voor kwakzalverij intact. Zo vergoedt de **gemeente Utrecht** aan mensen met een laag

inkomen via de bijzondere bijstand alternatieve geneeskunde. 'Wij doen dat omdat wij vinden dat iedereen uit de doelgroep recht heeft op alternatieve geneeswijzen', aldus de woordvoerder van de gemeente Utrecht. De jury veroordeelt deze praktijk, die neerkomt op de uitspraak dat elke Utrechtse 'minvermogene' recht heeft op zijn of haar 'dooie mus'. Dat het om overheids-geld gaat maakt deze gang van zaken extra kwalijk. Over de schaal waarop deze kwakzalverij wordt gesubsidieerd is de jury niets bekend en in de veronderstelling dat het om een beperkt aantal gevallen gaat besloot de jury Utrecht niet voor te dragen als de nummer 1.

U begrijpt nu wel beter, dames en heren, waarom men in Utrecht 'dom' met een hoofdletter schrijft!

De jury neemt grote aanstoot aan het door **NRC Handelsblad** regelmatig ongevraagd meesturen van propagandamateriaal van *Ode*, het zogenaamde blad voor 'intelligente optimisten'. In november prijkte daarin een reportage over biofotonen en Johan Boswinkel, die een therapie aanbiedt gebaseerd op de onbewezen theorie over biofotonen. Volgens de in de war geraakte autodidact Boswinkel bestaat er een verband tussen astma en een whiplash en tussen een vergrote prostaat en kaliumtekort. Hij ziet de oorzaak van leverkanker in een storing van de hypofyse en daar begint ook de behandeling van alcoholverslaving, die wordt veroorzaakt door een veel te hard werkende alveolier welke door de hypofyse wordt beïnvloed.

Het artikel bevatte de bekende, bij *Ode* geliefde retoriek over 'de onmachtige geneeskunde', 'Boswinkel's succespercentage van 80%' en 'de duizenden mensen die van hun kwaal zijn afgeholpen'. De oprichter en financier van *Ode*, oud *NRC*-medewerker Jurriaan Kamp, is in 2004 al eens genomineerd voor de Meester Kackadorisprijs wegens de talrijke pro-alternatieve artikelen in dat blad. *NRC Handelsblad*, dat zich graag tooit met de titel 'slijpsteen voor de geest', beledigt hiermee keer op keer de intelligentie van zijn lezers. En dat voor een paar grijpstuivers, dames en heren. Omdat vrijwel geen lezer de aangeboden informatie van *Ode* serieus zal nemen, ontkomt *NRC Handelsblad* dit jaar toch aan de hoofdprijs.

Huub Savelkoul is hoogleraar celbiologie en immunologie aan de Wageningen Universiteit. Al geruime tijd maakt de jury zich zorgen

H. Zijlstra, winnaar

over zijn al te grote bereidheid om ook serieus wetenschappelijk onderzoek te doen naar hypothesen afkomstig uit de alternatieve wereld. Zo onderzocht hij enige jaren geleden de relatie tussen voeding en ADHD en die tussen darmproblemen en autisme. Ook de angstpsychose die door kwakzalvers en ZonMw in stand wordt gehouden over de risico's van elektromagnetische velden (wifi, mobieltjes, hoogspanningskabels etc.) wordt door Savelkoul serieus genomen en hij deed onderzoek naar de effecten van dergelijke stralen op de immunologische activiteit van cellen in vitro (die hij niet vond overigens). Hij voelt zich goed thuis in vreemde, om niet te zeggen foute, gezelschappen zoals in de serie lezingen van het Wageningse studium generale over 'biofysische geneeskunde' en bij de Nederlandse Vereniging Kritisch Prikken, een club die de Meester Kackadorisprijs 2009 in de wacht sleepte. De wereld is klein, dames en heren. Savelkoul zal binnenkort op een NVKP-congres spreken.

Echt in opspraak kwam Savelkoul natuurlijk toen hij eind 2011 optrad als promotor van de antroposofische basisarts Erik Baars. In diens ondermaatse proefschrift werden experimenten gedaan met de in Nederland verboden injecties van kweepeer/citroensap tegen hooikoorts.

Baars is nu doctor in de agrarische wetenschappen, maar minder oplettende lezers zullen misschien wel denken dat het over humane geneeskunde gaat. De jury heeft respect voor Savelkoul als wetenschappelijk onderzoeker, maar juist daarom nemen wij het hem kwalijk, dat hij schijnbaar volledig blind is voor de legitimiteit die hij verleent aan hoogst dubieuze alternatieve opvattingen. Omdat er nog twee sterkere kandidaten waren ontloopt hij de hoofdprijs.

Een van hen, de jonge psychiater **Rogier Hoenders**, is in het *NTtdK* al menigmaal besproken. Hij is werkzaam bij GGZ Lentis in Groningen en is oprichter en manager behandelingen van het Centrum Integrale Psychiatrie. 'Integrale psychiatrie', dames en heren: nomen est omen! Hij is voorstander van integratieve psychiatrie en organiseert sinds 2002 succesvolle congressen in Groningen, waarbij relatief weinig psychiaters spreken, maar des te meer lama's ('tantric self-healing'), scheikundigen als Van der Greef (voorzitter van 'personalised Chinese medicine') en Muskiet (voeding en psychiatrie), en voorts paranormaal angehauchte denkers als Rupert Sheldrake en Martine Busch. Hij presenteert zich zo slim dat zelfs verenigingen van psychologen, huisartsen en

psychiaters zijn congressen accrediteerden als erkende nascholing. Psychiaters bezoeken deze congressen maar in klein aantal, maar de talrijke alternatieve en holistische hulpverleners, die in de sector ook aanwezig zijn, worden door deze vorm van erkenning vanuit een regulier GGZ-centrum gestijfd in hun idee, dat zij met waardevolle behandelvormen bezig zijn. Daarmee berokkent Hoenders de geestelijke volksgezondheid een moeilijk te taxeren, maar vermoedelijk niet onaanzienlijke schade.

Er was in 2012 maar één figuur, die in de ogen van de jury nog hogere ogen gooide en die dit jaar als winnaar uit de bus kwam. Het betreft hier een persoon, die zich wellicht nauwelijks bewust is van de zaak, waaraan de jury aanstoot neemt, maar waarvoor hij niettemin als bewindspersoon politiek aansprakelijk is. Wij doelen hierbij op VVD-politicus **Halbe Zijlstra**¹, sinds 2010 staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Onder zijn regiem hebben de DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs, voor diploma-erkenning en studiefinanciering) en het NUFFIC (kwaliteitscontrole van buitenlandse opleidingen) te maken met de studiefinanciering van jongelui die in het buitenland een opleiding tot chiropractor gaan volgen. Voor deze alternatieve behandelwijze bestaat er in ons land godzijdank geen opleiding, maar aspirant-chiropractoren (bottenkrakers, die zogenaamd wervels rechtzetten) krijgen daarvoor van de DUO een meeneembare studiefinanciering. En dat terwijl zij na repatriëring een waardeloos diploma hebben, dat nota bene niet door de overheid wordt erkend. De jury overwoog eerder DUO/NUFFIC te nomineren, maar zij zijn slechts uitvoerders van de kwalijke regelgeving waarvoor de politiek verantwoordelijk is.

De regeling bestaat sinds 2007 en leidt nu tot de instroom van steeds meer chiropractoren in ons land. Chiropraxie is een dwaalleer, ooit bedacht door de Amerikaanse kruidenier en

magnetiseur Palmer, die leert dat veel, zo niet alle klachten en kwalen voortkomen uit zogeheten 'subluxaties' in de wervelkolom. Er zouden lichte ontwrichtingen bestaan, die bloedvaten en zenuwen afklemmen en die handmatig gecorrigeerd kunnen worden. Andere ziekteoorzaken worden door de meeste chiropractoren niet gekend en hun diagnostische gaven laten zich het beste illustreren met de aloude grap van de vis die bij de chiropractor komt: 'O, ik zie het al', zei de dokter, 'uit de kom!'.

U lacht, maar grappig is de situatie beslist niet. Als de mogelijkheid om op 's rijks kosten chiropraxie te gaan studeren niet snel wordt stopgezet, dan zal het aantal chiropractoren in ons land wellicht ook ooit Amerikaanse proporties aannemen. De Verenigde Staten telden in 2010 52.000 chiropractoren en ons land inmiddels 370. Per inwoner is dat voor de VS 1:5.900 en voor Nederland momenteel nog maar 1:45.000. Maar er zijn inmiddels in de laatste drie jaar al 119 Nederlandse jongelui aan een opleiding chiropraxie begonnen. Het gebrek aan werkzaamheid, de onnodige stralenbelasting (justitie treedt niet op tegen gebruik van röntgenapparatuur door chiropractoren), het soms optredende tijdverlies als bij ernstige aandoeningen eerst een chiropractor wordt geraadpleegd, de beroertes door bloedvaatwandbeschadiging in de nek, en de sterfgevallen m.n. bij kinderen: dat alles pleit eerder voor een beroepsverbod voor deze 'krakers' dan voor inzet van overheidsgeld.

Het is om al deze redenen dat de jury staatssecretaris Zijlstra de Meester Kackadorisprijs 2012 heeft toegekend. Ik verzoek hem naar voren te komen voor het in ontvangst nemen van diploma en trofee. ●

Noot

1 Drs. Halbe Zijlstra is thans fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer.

Gebroeders Bruinsma Erepenning 2012

Laudatio, uitgesproken op 25 september 2012 door de voorzitter van de VtdK, Catherine de Jong, bij de toekenning van de Gebroeders Bruinsma Erepenning 2012 aan prof. dr. F. J. van Sluijs.

**Laureaat
Van Sluijs**

Hooggeachte heer Van Sluijs,

De Vereniging tegen de Kwakzalverij (VtdK) reikt sinds 2006 de Gebroeders Bruinsma Erepenning uit aan een persoon of instelling die zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt voor de bestrijding van de kwakzalverij. De penning is genoemd naar de gebroeders Gerardus en Vitus Bruinsma, respectievelijk arts en scheikundeleraar, die in 1881 de VtdK hebben opgericht. Deze erepenning is tot nu toe uitgereikt aan instellingen of personen die de kwakzalverij in de humane geneeskunde aan de kaak hebben gesteld, te weten het tv-consumentenprogramma TROS Radar (2005), Rie Prins (2006), Menso Westerouen van Meeteren (2009), Piet Borst (2010) en Wim Betz (2011).

Het bestuur van de VtdK heeft dit jaar gemeend de penning uit te moeten reiken aan een persoon die zijn sporen met betrekking tot de bestrijding van de kwakzalverij in de diergeneeskunde ruimschoots heeft verdiend.

De beroepsorganisatie van dierenartsen, de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor

Diergeneeskunde (KNMvD), volhardt in haar lankmoedige houding ten opzichte van kwakzalvende dierenartsen, getuige het standpunt over alternatieve geneeswijzen dat op de KNMvD website is gepubliceerd.

Het formuleren van een afwijzend standpunt door de faculteit voor Diergeneeskunde in 2012 mag worden gezien als een bijzondere stap, omdat de faculteit niet snel maatschappelijke groeperingen voor het hoofd wil stoten.

Ook bij sommige diergeneeskundige hoogleraren bestaan anno 2012 nog merkwaardige opvattingen over alternatieve behandelwijzen. Teneinde facultaire consensus te bereiken over in eerste instantie de inhoud van een kritisch hoorcollege over alternatieve behandelwijzen en later om met een afwijzend standpunt naar buiten te treden, heeft de vicedecaan prof. dr. Freek van Sluijs de nodige diplomatie aan de dag moeten leggen. De VtdK is zeer verheugd dat prof. Van Sluijs vlak voor zijn emeritaat erin is geslaagd een formulering en openbaarmaking van een afwijzend standpunt te bewerkstelligen.

Reeds vijftien jaar nadat Thorbecke kwam met de 'wet regelende de uitoefening der geneeskunst', (1 juni 1865, Stb. 60), waarbij de geneeskunde werd voorbehouden aan artsen die een universitaire opleiding hadden gevolgd, werd de VtdK opgericht. Dit was hard nodig omdat de wet van Thorbecke uit 1865 veelvuldig werd overtreden, zonder dat justitie hier adequaat op reageerde. Ook in de diergeneeskunde speelde een vergelijkbare controverse tussen de officieel opgeleide veterinair en de kwakzalvers. Dit was nog problematischer dan in de humane geneeskunde, omdat de status van de dierenarts niet wettelijk was geregeld. In zijn jaarrede van 12 oktober 1935 ging de toenmalige KNMvD-voorzitter prof. dr. G. Krediet nog uitgebreid in op het verschijnsel kwakzalverij in de diergeneeskunde en haalde hij fel uit tegen niet-dierenartsen die werkten volgens opvattingen die afweken van hetgeen aan de Utrechtse Universiteit werd onderwezen.

Pas nadat de sociaaldemocratische minister Sicco Mansholt in 1954 de Wet op de uitoefening van de diergeneeskunst (Stb. 372) tot stand had gebracht, was de bevoegdheid van de universitaire opgeleide dierenarts wettelijk geregeld en leken de dierenartsen verlost van kwakzalvers.

In 1956 – dus twee jaar na de invoering van de wet van Mansholt - vroeg de toenmalige KNMvD-voorzitter D. Hendrikse 'ernstige aandacht' voor het feit dat de kwakzalverij in de diergeneeskunde een vorm aannam zoals die nog nooit tevoren was gezien. Het ging toen vooral om de illegale activiteiten van voorlichters van mengvoederfabrikanten die bij pluimveehouders hun boekje te buiten gingen.

In de huidige tijd waarin in de diagnostiek en behandeling van dierziekten nog steeds zijn voorbehouden aan dierenartsen haalt de KNMvD wel fel uit tegen niet-dierenartsen die diergeneeskundige handelingen verrichten, maar neemt zij het niet zo nauw met het verschil tussen de inhoud van de diergeneeskundige opleiding waaraan de dierenarts haar/zijn status ontleent en de wijze waarop supplementair, complementair en alternatief werkende dierenartsen hun dagelijkse praktijk uitoefenen. Hoewel met veel bombarie dit jaar een Centraal Kwaliteitsregister Dierenartsen is geïntroduceerd, is het lankmoedige standpunt ten opzichte van alternatief werkende dierenartsen hiermee in fel contrast.

De bijzondere verdienste van Van Sluijs als vi-

cedecaan ligt in het feit dat daar waar de KNMvD haar plicht als bakenlegger voor de diergeneeskundige beroepsgroep heeft verzaakt, de faculteit Diergeneeskunde in de persoon van vicedecaan prof. Van Sluijs deze rol heeft overgenomen teneinde de veterinaire professie te behoeden voor de infiltratie van kwakzalverij binnen de beroepsgroep.

Met deze onderscheiding van prof. dr. Van Sluijs wil de VtdK dus tevens de toegeeflijke houding van de KNMvD aan de kaak stellen. De KNMvD is dit jaar zelfs ten tweede male genomineerd voor de Meester Kackadorisprijs. Het wordt in dit jubileumjaar, 150 jaar na oprichting, namelijk de hoogste tijd dat het bestuur van de KNMvD een academische standaard gaat hanteren voor zijn leden en ze hierop ook afrekent, in plaats van de kwakzalverij onder dierenartsen te faciliteren. De KNMvD schijnt zich onvoldoende te realiseren dat het privilege van de dierenarts tot diagnostiek en behandeling van dierziekten permanent verdedigd moet worden. Bij onvoldoende daadkracht van het hoofdbestuur in de aanpak van kwakzalverij binnen de beroepsgroep kan die positie door een wetwijziging zomaar verdwijnen, net zoals dat in de humane geneeskunde is gebeurd met de diagnostiek en behandeling van ziekten bij de invoering van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) uit december 1993, die de wet van Thorbecke uit 1865 heeft vervangen. Om een dergelijke ongewenste ontwikkeling te voorkomen zullen kritische dierenartsen binnen de KNMvD zich moeten inspannen om binnen hun organisatie een verbod op toepassing van alternatieve behandelmethoden in de gedragsregels op te nemen. Zij kunnen zich daarbij spiegelen aan Van Sluijs, die daarbij als een lichtend voorbeeld kan dienen. Het is ook om die reden dat het de VtdK veel genoeg doet u hierbij de penning en het diploma te mogen overhandigen. ●

Literatuur

- 1 <http://www.knmvd.nl/cms/showpage.aspx?id=320>
- 2 <http://www.uu.nl/faculty/veterinarymedicine/NL/profielenmissie/standpunten/Pages/Zienswijzealternatievegeneeswijzen.aspx>
- 3 *Tijdschrift voor Diergeneeskunde* 1935, 62, 1120.
- 4 *Tijdschrift voor Diergeneeskunde* 1956, 81, 1125.

Kwakzalverij en bijgeloof in de sport

Nico Terpstra

Volle zaal

De programmacommissie van het symposium 2012 van de vereniging tegen de kwakzalverij borduurde dit jaar voort op een overdosis aandacht in 2012 voor de sport in het algemeen en topsport in het bijzonder. Het lijkt inmiddels al even geleden, maar na Roland Garros, de Europese Kampioenschappen voetbal, Wimbledon, de Tour de France en de Olympische Spelen zou verwacht kunnen worden dat de meeste mensen nu wel even hun buik vol zouden hebben van alles wat met topsport te maken heeft. Niets was minder waar, want dankzij een verrassend hoge opkomst en een grote belangstelling van de media kon geconcludeerd worden dat de VtdK met dit symposium andermaal succesvol geweest is in haar doelstelling, namelijk om alle vormen van kwakzalverij aan de kaak te stellen.

Na de bekendmaking van de winnaar van de meester Kackadorisprijs 2012 werd zater-

dagmiddag ruim baan gegeven aan een viertal eminente sprekers uit een aantal verschillende disciplines, die allen hun licht lieten schijnen over de vele vreemde en onzinnige en soms zelfs schadelijke praktijken waaraan topsporters worden blootgesteld dan wel zichzelf laten blootstellen. Conclusie van deze geslaagde middag: kwakzalverij en ander bijgeloof heeft nog steeds een grote plaats in de (top)sport en dat is volstrekt onterecht.

KNVB-bondsarts Edwin Goedhart gaf de figurlijke aftrap met een spannend en informatief exposé over het krachtenspel waarin een regulier medicus in een topsportomgeving moet functioneren. In het topvoetbal heeft Goedhart zijn sporen verdiend met een CV waaraan naast zijn werk als bondsarts van het Nederlands voetbalteam ondermeer medische hoofdfuncties bij Ajax, AZ en Vitesse glans geven. Het is voor hem wel duidelijk dat hij in dergelijke

functies nooit helemaal 'recht in de leer kan blijven', want als hij te negatief overkomt bij de hoogsensitieve talentjes, 'is hij ze kwijt'. Wat dat kan betekenen, was geen onderwerp van het discours, echter men kan zich hier van alles bij indenken.

Want er lopen in en om de topvoetbalsport-omgeving hordes zweverige en de kwakzalverij aanhangende types rond. Goedhart wilde hierbij niet ingaan op de perikelen van het hoofdstedelijke voetbalbedrijf Ajax, maar recente berichtgeving in *Het Parool* stemt een gemiddeld VtdK-lid niet optimistisch. Een tip van de sluier wilde hij wel oplichten: Glen Hoddle, voormalige bondscoach van het Engelse voetbalteam, voegde in zijn (niet al te lange) tijd als hoofdverantwoordelijke een gebedsgenezers aan de medische staf toe. International Gary Neville liet weten dat Hoddle voor een belangrijke wedstrijd tegen Argentinië de opdracht had gegeven aan de begeleiders die tijdens de wedstrijd niet op de bank hoefden te zitten, hun tijd te benutten door tegen de wijzers van de klok rond het veld te lopen ten einde positieve energie te creëren. Het hielp overigens niet, de wedstrijd werd verloren.

Meerdere voorbeelden van bestuursleden en 'kenners' die aardstralen en zendmasten in de omgeving voor slechte resultaten verantwoordelijk hielden, passeerden vervolgens de revue. Er schijnen in bepaalde kringen zelfs stemmen opgegaan te zijn, aldus Goedhart, om mobiele telefoons in broekzakken van spelers te verbieden, want de straling zou hamstringblessures kunnen veroorzaken. Ondergrondse wateraders waren volgens een ander mede debet aan slechte prestaties. Het bontst werd het gemaakt in een geval waarbij spelers behandeld werden door instraling via de vierde dimensie door middel van een laptop.

Een sportarts bij een grote voetbalclub of een nationale bond heeft dus te maken met uitgebreide bijgelovigheid en kwakzalverij, waarbij de instroom van spelers van het Afrikaanse continent weer voor allerlei nieuwe vormen van niet wetenschappelijk onderbouwde behandelingsmodaliteiten blijkt te zorgen. Voor een regulier medicus is het daarbij volgens Goedhart noodzakelijk om zich de kernwaarden van de sportmedische begeleiding te blijven realiseren: het doel is het waarborgen van een vanuit gezondheidsoogpunt verantwoorde sportbeoefening

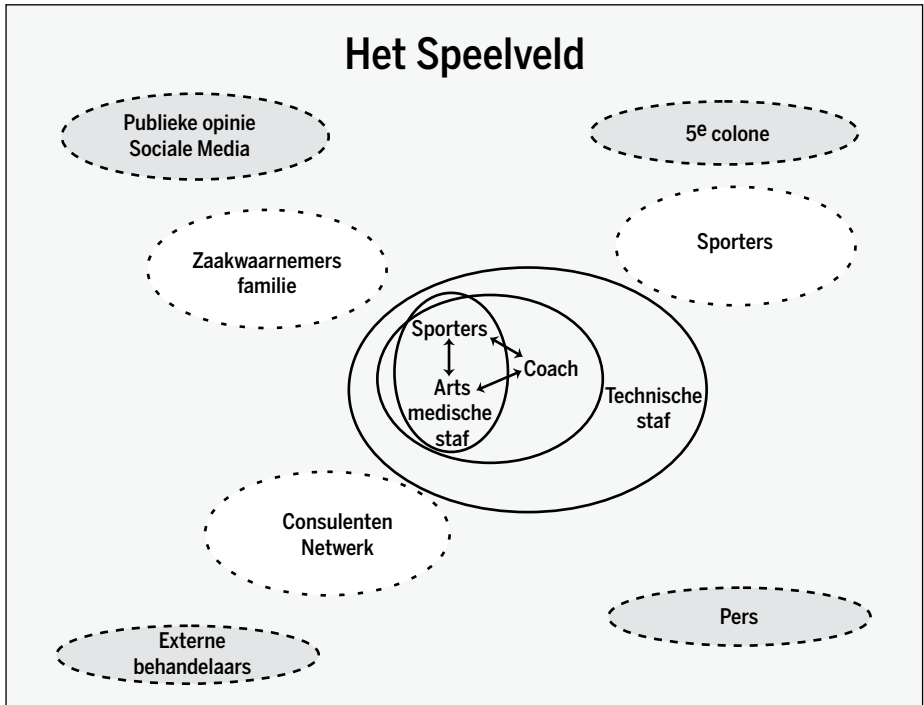
Edwin Goedhart

passend bij het beoogde prestatieniveau. Hierbij spelen naast fysieke ook sociale en mentale aspecten een belangrijke rol, en in dat kader kan hij als man van de wetenschap soms toch akkoord gaan met een op zich absurde wens van een topsporter. Een knieblessure van een van je betere spelers laten behandelen met een cirkelvormige serie van oppervlakkige sneetjes rond de knieschijf: om dat te accepteren zul je toch even moeten slikken.

Onder de mentale aspecten schaarft Goedhart dan ook nadrukkelijk het omgaan met blessures. Juist daar gaat het vaak om rust en overzicht, maar het vereist dan wel een hoop vaardigheden van een arts om ongeruste en gespannen spelers er toe te bewegen om het natuurlijk beloop van het genezingsproces af te wachten. Vooral in die situatie zijn jonge, veel verdienende maar angstige sporters een makkelijke prooi voor kwakzalvers en valse profeten.

Daarmee kwam Goedhart aan het centrale punt van zijn betoog: in het licht van de bekende uitwassen zoals enkelblessures behandelen met rollers met paardenplacenta enzovoorts maar ook bij het beoordelen van de rol van een sportarts in deze soms duistere en kwalijk riekende materie. Het betreft in de topsport in het algemeen – en bij topvoetballers in het bijzonder – nooit een één-op-één arts-patiëntrelatie, maar er lopen heel veel andere belangen doorheen die de rust en dus de balans verstoren. Met een dia schetste hij het speelveld (zie schema) waarop

Schema 'het
speelveld'

medische zorg aan topsporters moet werken, en welke krachten op de voorgrond maar ook op de achtergrond op de geblesseerde sporters inwerken. Onthutsend – maar wel invoelbaar als men zich de druk waaronder (en het vergrootglas waarmee) de prestaties worden beoordeeld in het licht ziet van de korte fase waarin een topsporter denkt dat zijn werkzame leven zich zal laten uitbetalen. En invoelbaar ook: een sigarenzaakje na de carrière heeft toch ook zijn nadelen. Time is dus money!

Na deze situatieschets besloot de spreker zijn verhaal met verwijzing naar allerlei voedings-supplementen en flutapparaten zoals Omega-wave die later die middag door de volgende sprekers zouden worden behandeld.

De tweede spreker tijdens het symposium was de psychologe dr. Michaëla Schippers, die medeauteur is geweest van een studie naar bijgeloof in de (top)sport. Zij is de één van de twee auteurs van het artikel: 'The Psychological Benefits of Superstitious Rituals in Top Sport: A Study Among Top Sportspersons' uit het *Journal of Applied Social Psychology*, en een van de weinige deskundigen op het gebied van bijgeloof en rituelen van topsporters. Van bijgeloof is het dan weer een kleine stap naar het geloof in kwakzalverij. Schippers legde het aandacht luisterende symposium-publiek uit waarom dit

gedoe in de topsport vrijwel alomtegenwoordig is.

Alhoewel de bijgelovige rituelen niet altijd goed te onderscheiden zijn van een gewone wedstrijdvoorbereiding, is er wel een verschil: de sporter in kwestie kent een speciale, magische betekenis aan het ritueel toe. Daarmee

Michaëla Schippers

wordt de handeling in feite een 'psychologisch placebo': door te geloven dat de rituelen werken, neemt de spanning af en wordt 'optimale spanning' bereikt. Rituelen werken omdat mensen er in geloven.

Als voorbeeld presenteerde zij een studie naar het succespercentage van het nemen van vrije worpen door twintig topbasketballers, die tevoren moesten aangeven hoeveel ze dachten dat hun prestatie zou afnemen bij het weglaten van hun ritueel (zoals bijvoorbeeld drie keer stuiteren alvorens de vrije worp te nemen). De zinvolheid van deze 'pre-performance routines' (PPR) werd door de onderzochte basketballers tevoren hoog ingeschat, en hoewel er op het scoringspercentage mét en zonder PPR wel een klein verschil meetbaar was, bleek deze handeling toch veel minder belangrijk dan de sporters zelf hadden gedacht.

Hierna kwam Schippers' eigen onderzoek naar rituelen bij topsporters aan de orde, waarbij al gelijk bleek dat bijgeloof in de topsport vaste prik is: maar liefst 80 procent van de onderzochte sporters – en 87 procent van de trainers – gaf aan bijgelovige rituelen te hebben vóór de wedstrijd. Het onderzoek werd verricht onder tien topvoetbalclubs, onder andere Ajax en PSV, topvolleybalclubs zoals Piet Zoomers/Dynamo en tophockeyclubs met als prominentste vereniging de Amsterdamsche Hockey en Bandy club. In totaal 197 topsporters namen deel aan deze studie.

Het type ritueel verschilt van persoon van persoon: de bril schoonmaken voor de wedstrijd, nummer 13 moeten zien, scheenbeschermers thuis al omdoen, een vaste route naar het stadion en onder het wedstrijdshirt een eigen belangrijk shirtje aantrekken. Naast deze idiosyncratische rituelen bestaan er ook wat meer standaard rituelen die onderdeel van de voorbereiding zijn, denk dan aan eten, relaxen, warming-up en kleding.

Als de drie meest belangrijke factoren werden in het onderzoek onderscheiden het belang van de wedstrijd, de sterkte van de tegenstander en de psychologische make-up van de persoonlijkheid van de sporter. Die werden ingedeeld in twee categorieën: externe of interne 'locus of control'. Extern wil zeggen: de uitkomsten worden in de beleving van de sporter bepaald door omgeving, lot of toeval; een interne locus-of-control daarentegen geeft aan dat de sporter

het gevoel heeft het geluk in eigen hand te hebben.

Bij de eerste twee situationele factoren was de uitkomst van het onderzoek dat naarmate het belang van de wedstrijd en de sterkte van de tegenstander hoger werd ingeschat, de toegevoegde waarde van de rituelen toenam. Dit gold vooral voor de extern georiënteerde persoonlijkheden. Als verklaring gaf Schippers dat de psychologische spanning bij deze situaties bij extern georiënteerde sporters veel beter gereguleerd kan worden met een of meer rituelen. Dat is dan ook de conclusie van de studie die zij en haar collega Van Lange in 2006 publiceerden: de functie van bijgeloof en het gebruik van rituelen is het verminderen van psychologische spanning bij spelers. Als dat lukt, is dat een mogelijke reden voor het ontstaan van, en vasthouden aan, rituelen, die enkel werken als 'psychologisch placebo', namelijk omdat de sporter er zelf in gelooft.

Nadat alle deelnemers van een korte pauze en een kopje thee hadden genoten, nam de befaamde inspanningsfysioloog Peter Hollander, emeritus hoogleraar faculteit der bewegingswetenschappen van de VU, het spreekgestoelte over. Samen met de volgende spreker, voedingsexpert Stefan Peters, werd er een onvervalst partijtje *debunking* van mythische en absurde claims van alle uithoeken en gezindten opgevoerd. Hollander mikte met name op de parafernalia in de sportgeneeskunde en Peters gaf de voedingsmiddelenmafia onder uit de zak. Ondanks de ernstige ondertoon kon er de rest van de middag ook hartelijk gelachen worden om de soms verbijsterende claims die producenten van flutartikelen en onzinsupplementen de wereld inslingeren.

Onder de titel 'Moderne hulpmiddelen of boerenbedrog' liet Hollander een keur van bekende en onbekende attributen passeren. Steeds ging hij daarbij serieus in op het wetenschappelijk gehalte van de gezondheidsclaims, en steeds bleek daar uiteindelijk niets van over te blijven. Zijn eerste dia toonde gelijk een goed voorbeeld: drie zeer succesvolle wielrenners met neuspleisters, een soort geplakte veerconstructie die de neusgaten iets wijder open moet trekken. Om te beginnen is het door de neus ingeademde maximale ademminuutvolume ongeveer 30 liter per minuut, terwijl een topsporter bij maximale inspanning 150 tot 200 liter verbruikt. Derhal-

Peter Hollander

ve kan de toegevoegde waarde van deze pleister op zijn best als minimaal worden ingeschat. Maar een echte wetenschapper gaat verder: er werden metingen verricht naar de oppervlakte van de neusgatopening met en zonder pleister, die nauwelijks bleek toe te nemen. De grootste barrière voor opname van zuurstof zit in de vertakkingen van de lagere luchtwegen, en dus niet bij de neusgatopening. Hollanders' conclusie: boerenbedrog!

Tijdens elke tv-uitzending met topsport zie je wel een of meer deelnemers beplakt met kleurige banden, het bij fysiotherapeuten zéér populaire kinesiotape. Iedereen die zich ooit heeft afgevraagd hoe op het oog lukraak geplakt tape op de huid de onderliggende spieren in bedwang moet houden, kan zich koesteren in het idee dat ook de vermaarde spreker hier totaal niets van kon begrijpen. Met name de claim dat het kinesiotape echt in een bepaalde richting moet worden aangebracht omdat het anders niet helpt, overstijgt volgens Hollander het ongeloofwaardige. Elk onderzoek naar de werking geeft aanleiding tot de zelfde conclusie: kinesiotape draagt niet bij aan de spierkracht, en dat is ook logisch in te zien. Conclusie: boerenbedrog!

De balansbandjes van Wesley Sneijder, die na Hollanders' onderzoek aan de VU totaal zinloos bleken waarop de prijs acuut daalde van 32 euro naar 15 euro, zijn flauwekul. Het onderzoek naar de 'slim belly' gordels werd uitsluitend verricht in een mysterieus Oostenrijks instituut dat verder nooit enige wetenschappelijke publicatie liet verschijnen. Het was wel een fraai onderzoek: ongetrainde proefperso-

nen trokken een 'slim belly' aan, om vervolgens een zwaar fitnessprogramma af te werken met ook nog eens aangepaste voeding. De hieropvolgende conclusie, dat de omstreden Oostenrijkse gordel voor de resulterende gewichtsreductie verantwoordelijk zou zijn, is eigenlijk te lachwekkend voor woorden. Iets dergelijks kan gezegd worden van de 'whole body vibration'-plaat, waarvan Hollanders' vernietigende conclusie was dat de claim dat men ging afvallen en daarmee tijd bespaarde niet deugde en eigenlijk moet worden omgedraaid: het kost alleen maar tijd. Men moet 30 uur trillen om één kilo af te vallen: wandelen is vele malen effectiever dan trillen, aldus de bewegingswetenschapper...

Een speciale plek op de lijst van onzinnige apparatuur mag volgens hem worden ingeruimd voor de 'omega-wave', een apparaat dat een ECG koppelt aan hersengolfactiviteit zoals die wordt waargenomen door één enkele elektrode op het voorhoofd. Met deze gecombineerde aanpak zouden de zgn. omega-golven in de hersenactiviteit kunnen worden gefilterd, een door meerdere Russische onderzoeken geclaimd onderzoeksresultaat met voorspellende waarde. Dat wil zeggen, volgens de importeur, die vervolgens aan de groep van Hollander deze oostblok-publicaties niet wilde toesturen. Omega-golven zijn in de reguliere neurologie overigens niet bekend. Vergelijkend onderzoek van de variatie van de tijdsintervallen tussen de R-toppen in het ECG (de 'variantiemaat' HRV) bleek nimmer een significant resultaat op te leveren. Met het ding, dat bij Koot en Bie niet zou hebben misstaan, moet een schatting van de fysieke conditie, het herstel en de 'vorm van de

dag' gegeven kunnen worden, een bizarre claim die niet op wetenschappelijke gronden gegrond lijkt te zijn. Overigens wordt dit apparaat volgens de eerdere spreker Goedhart in het betaald voetbal wel gebruikt, maar na deze middag verbaasde niemand zich daar meer over...

Het laatste woord van Hollanders voordracht werd gewijd aan de BES-T creme, die zou moeten werken met magneettechnologie en die door voormalig Rabo-wielrenner Michael Boogerd krachtig werd aangeprezen als middel om supersnel te herstellen van een zware inspanning. De Rabobank stopte onlangs met het sponsoren van de wielersport omdat er te veel rare figuren rondlopen en rare behandelingen in omloop zijn. Hetgeen maar eens weer werd aangetoond door de geldwolven achter de BES-T creme en zij die dit boerenbedrog propagieren (30 euro per potje – geen toegevoegde waarde bekend en ook niet te verwachten).

De middag werd afgerond door Stephan Peters, kennisexpert van het Voedingscentrum, maar in het verleden onderzoeker bij Numico research en MCO Health naar sportsupplementen. Deze begon met een verontschuldiging over zijn besmette verleden in de industrie, hij meldde zijn leven gebeterd te hebben. Voor de calvinisten in de zaal was het extra bevredigend dat zijn mea culpa werd gevolgd door een afrekening op alle fronten van de leugenachtigheid van de claims over de werkzaamheid van sportsupplementen, die Peters, ook bekend als gastschrijver van dagblad *Trouw*, als 'boetedoening' zijnerzijds typeerde. In zijn huidige functie van manager kwaliteit en kennis van het Voedingcentrum in Den Haag is hij thans verantwoordelijk voor goed wetenschappelijk onderzoek naar het effect van voeding en supplementen.

Waar zijn voorganger Hollander het wetenschappelijk gehalte van de aangeboden waar vaak moeilijk tot niet kon achterhalen, is er volgens Peters wel ruimschoots onderzoek verricht naar de toegevoegde waarde van sportsupplementen. Op dat gebied, maar ook bij andere claims over de zin en onzin van voedingsproducten en -supplementen, komt hij vaak absurde claims tegen waarvan de onderbouwing echter meestal niet geleverd kan worden. Zo zijn er van ca 40000 producten gezondheidsclaims ter toetsing aan relevante Europese instituten voorgelegd, slechts 222 weerstonden de toets de kritiek waarvan overigens het gros

Stephan Peters

functieclaims van vitaminen betreft. Van wat er resteert is – als men zich tot de sportsupplementen beperkt – eigenlijk vrijwel niets dat aan een normaal levende sporter iets geeft dat een gewoon dieet niet net zo goed doet.

Van de werking van het sportsupplement creatine bij explosieve sporten zoals gewichtsheffen (en dus niet bij voetbal waar het vaker wordt gebruikt) is de zin wetenschappelijk bewezen, alle andere sportsupplementen zijn volgens Peters weggegooid geld! Toen Peters eerder met deze conclusie naar buiten trad, was er wel een forse tegenreactie, bijvoorbeeld van de diëtistes van het NOC/NSF, maar uiteindelijk kon de wetenschappelijke basis van zijn stellingname niet ontkracht worden.

Vaak volgen sporters voedingsadviezen op, met in hun achterhoofd: 'baat het niet, dan schaadt niet.' Hier is Peters het mee oneens, zo wees hij op de toxische effecten van Vitamine B6 in overmaat. Daar mag een mens maximaal 25 mg per dag van innemen, maar er circuleren tabletten van 100 mg die tot een overdosis kunnen leiden met als gevolg hartkloppingen en andere symptomen. Ook het middel DMAA, dat insteekt op een plek als pre-workout pilletje, geeft dankzij een adrenaline-effect het risico op tachycardie en het kan om die reden zelfs gevaarlijk zijn.

Er werd in het Amsterdamse Felix Meritis hard

gelachen om topvoetbalclub PSV waar Herbalife als sponsor is gaan optreden. Zou men in Eindhoven wel weten dat herbalife slechts drie producten heeft die NIET op de dopinglijst staan, vroeg Peters zich af, en die drie producten zijn bewezen onwerkzaam! Dus niet alleen bij Ajax wordt van kwakzalverij gebruik gemaakt, concludeerden de toehoorders.

Vervolgens ging de voedingsexpert dieper in op de claim dat eiwit-supplementatie in de krachtsport wel toegevoegde waarde heeft. Voortschrijdend inzicht in de wereld van de voedingsdeskundigen geeft aan dat weliswaar er korte termijn acute effecten van eiwittoediening zijn gemeld, maar dat de zin van deze anabole respons nooit bewezen is. Overigens geeft extra glucose door het luxeren van insulineproductie een veel betere anabole respons. In Maastricht is inmiddels aangetoond dat dat er géén additief effect van eiwit-supplement is op spiergroei, als de normale eiwitname voldoende is. Dit is voor vrijwel de voltallige Nederlandse sportwereld zeker het geval. Het is de inspanning die het verschil maakt voor spiergroei, niet de ei-

witname. Ook eiwit-supplementen zijn dus weggegooid geld.

Met die laatste uitspraak kwam Peters aan het eind van zijn betoog, dat tevens het einde van een buitengewoon interessante middag betekende. Als je vragen hebt over je voeding als sporter, ga dan naar een goede sportdiëtist, luidde Peters advies, waarbij het overigens vooral goed is om een normaal dieet te hebben en waarbij allerlei onzinnige supplementen niet zinvol blijken te zijn.

Na deze verhelderende betogen werd er in de bar van Felix Meritis nog lang nagepraat bij een aangeklede borrel over verkeerd om geplakt kinesiotape, herbalife bij PSV en zilverwater bij Ajax, de smeebede van Goedhart om een beetje medelijden te hebben met de moeilijke positie van een sportarts in het betaalde voetbal en de maffe rituelen van 80 procent van de topsporters en 87 procent van de toptrainers. ●

N. Terpstra is huisarts te Venhuizen

Integraal beter?

Ronald van den Berg

Als wetenschappelijk onderzoek leidt tot een succesvolle behandeling voor bepaalde patiëntgroepen is dat een zegen. Maar soms gaan ‘de markt’ of beunhazen ermee aan de haal, of worden fantasieën verpakt als gewichtige wetenschap. De ‘nieuwe therapie’ wordt verkocht als panacee voor allerhande klachten die in het grensgebied liggen van de oorspronkelijke aanpak.

Bij het schrijven van een eerder artikel werd mijn belangstelling gewekt door een *Integrated Therapist*®. Aan welke hoedanigheden voldoet zo'n therapeut?

De oorspronkelijke betekenis van integratie is volgens Van Dale: 'het maken tot (of opnemen in) één geheel'.¹ De term wekt de suggestie dat de therapeut van alle markten thuis is en daar dan één geheel van weet te maken.

Er bestaat een Vereniging van Integraal Therapeuten (VIT),² 'voor balans in de geestelijke gezondheidszorg', die wellicht opheldering kan bieden. De vereniging werd in 1993 opgericht 'uit de behoefte aan een beroepsvereniging voor professionals met een integrale aanpak.' Die professionals '... werken vanuit een holistisch mensbeeld, waardoor zij aandacht hebben voor de geestelijke, lichamelijke en spirituele dimensie van hun cliënt'.

Holisme is, wederom volgens Van Dale, een 'biologisch- filosofische theorie die de levensverschijnselen bepaald acht door de totaliteit van het levende, die meer is dan de som van de onderdelen'. Op zich lijkt holisme een mooi tegenwicht tegen de eenzijdige biologische kijk die veel mensen toeschrijven aan medisch specialisten zoals psychiaters. Ook lijkt de term af

te rekenen met te eenvoudige psychische verklaringen van lichamelijke problemen, waarover men vaak hoort dat die tussen de oren zouden zitten. Zelfs spirituele (religieuze?) problemen worden bij het holisme van de VIT betrokken.

Het doel van de VIT-therapeut is volgens de site: 'De cliënt zodanig te behandelen c.q. te begeleiden dat hierdoor diens kwaliteit van leven verbetert en hij – weer – zoveel mogelijk in harmonie met zichzelf kan functioneren.' De site vervolgt: 'Het is de professionele integrale aanpak waarin de therapeut zich onderscheidt.' Hoe professioneel is integraal?

TOT INCOMPLEETHEID GEDOEMD

Onder 'Algemene Informatie' staat: 'De VIT-therapeuten zijn op minimaal hbo-niveau professioneel geschoold en hebben zelf een ontwikkelingsproces doorgemaakt waardoor zij bewust voor deze benadering hebben gekozen'.³ Dat ontwikkelingsproces wordt niet nader omschreven. Het lijkt dan ook a priori ondoenlijk om de 'geestelijke, lichamelijke en spirituele dimensies' te integreren en het beloofde holistische overzicht te bewerkstelligen. Voor compleet holisme zou men immers medicus moeten zijn

voor de lichamelijke kant en psycholoog voor de geestelijke kant. Voor het spirituele aspect zou men theoloog moeten zijn met grondige kennis van monotheïstische religies tot Oosterse filosofieën en van sjamanisme tot voodoo, om er een paar te noemen. Holisme betreft immers alle aspecten in hun geheel, en niet een beetje van alle aspecten. Het overzicht over de betrokken disciplines was wellicht voor enkele genieën nog mogelijk ten tijde van de Verlichting, maar tegenwoordig is holisme gedoemd tot incompleetheid. Dat wordt bevestigd doordat binnen de VIT nogal uiteenlopende disciplines verenigd zijn, die alle per item op de VIT-site zijn te vinden: integratieve kindertherapie, integratieve therapie, hypnotherapie, psycho-oncologische therapie, psycho-energetische therapie en therapeutische coaching.

De integratie ervan is schimmig, maar dat wordt opgelost. Het integratieproces wordt namelijk aan de patiënt zelf overgelaten en wel aan het begin van de behandeling. Want als u een hulpvraag heeft, kunt u onder het menu 'therapeut zoeken' zelf een therapeut kiezen 'waarvan u denkt dat deze bij u past'. Daarbij wordt dan verwezen naar de onderscheiden (en dus kennelijk helemaal niet geïntegreerde) therapievormen. Men kan per item ook informatie krijgen 'over de verschillende therapievormen van waaruit VIT-therapeuten werken'. Als je als cliënt niet weet waar je aan toe bent, komt het toch weer vanzelf goed want: 'Deze verschillende vormen kunnen hetzelfde resultaat geven.'

PARATHERAPIEËN

Lopen we de diverse disciplines op de site door, dan claimen slechts de behandelaars die integratieve psychotherapie beoefenen, weet te hebben van de 'vele opvattingen in de psychotherapie over hetgeen de oorzaak kan zijn van psychische klachten'. Zij zijn zich ervan bewust dat 'klachten kunnen ontstaan in verschillende lagen van een mens en daarop hun uitwerking hebben, zoals de emotionele, fysieke, cognitieve en spirituele lagen'. Gezien de onbestaanbaarheid van compleet holisme kan men vraagtekens zetten bij de diepgang van dat bewustzijn.

De beoefenaars van integratieve kindertherapie gaan niet zover. Zij werken 'kortdurend en laagdrempelig' en stellen dat 'het kind, samen met de therapeut zijn hulpbronnen en oplossin-

gen onderzoekt'. Het 'is uitgangspunt voor de therapeut, dat het kind (onbewust) weet welke oplossingen er voor de klacht zijn'.

Weer een ander VIT-genre zijn de hypnotherapeuten. De term hypno-(psycho)therapie vond in de vorige eeuw ingang om de behandelingen te onderscheiden van kermisgeneeskunde en de publieke evenementen van hypnotiseurs en illusionisten. In verband met het laatste kan ik niet nalaten de naam te noemen van de illusionist Roland van den Berg (niet te verwarren met schrijver dezes, er zijn ook geen familie- of zakelijke banden), alias Rasti Rostelli. Zijn voorstellingen zijn knap en ondoorgrondelijk.

Hypnotherapie maakt gebruik van trance en regressie. Regressie wil zeggen dat de cliënt teruggaat naar een vroeger, doorgaans kinderlijk ontwikkelingsstadium waarin psychotraumata zijn opgelopen. Het is een behandelwijze waarbij onvoldoende controle mogelijk is op de beïnvloeding door de behandelaar bij het vinden van deze traumata. Sommige hypnotherapeuten menen met hun klanten te kunnen doordringen naar intrauteriene psychotraumata en zelfs naar pijnlijke situaties in vorige levens.⁴ Men moet dan wel geloven in reïncarnatie.

Nog een groep VIT-leden zijn de beoefenaars van de psycho-energetische therapie. De naamgeving van deze behandelwijze lijkt verwant aan en even veelbelovend als een term van wijlen de voormalige Mister World, Angelo Siciliano, alias Charles Atlas, die in het midden van de vorige eeuw aan dunne slappelingen een geweldig spierstelsel beloofde met zijn bodybuildingmethode 'Dynamic Tension'. Volgens de VIT-site 'kunnen psycho-energetisch therapeuten in het energieveld van de cliënt verstoringen en onregelmatigheden vinden en interpreteren. Met behulp van universele energie herstelt of heelt (healt) de therapeut deze. De behandeling via de handen richt zich op de levenskrachten van de mens, de energiehuishouding, de chi, het prana ...' (waarvan het bestaan overigens nog nimmer is aangetoond). De site stelt zelf: 'VIT-therapeuten die op deze wijze werken zijn healers en / of paratherapeuten.' De indruk is gewettigd dat paratherapie zich verhoudt tot psychotherapie als de nooit bewezen parapsychologie tot psychologie.

Nog een categorie: de psycho-oncologische therapeuten. Die houden zich bezig met de medisch-psychologische begeleiding van mensen

die aan kanker behandeld worden of daarvan genezen zijn. Hoewel kankercentra veel aandacht besteden aan training van medewerkers voor het bieden van begeleiding en ondersteuning van patiënten, is goed voorstelbaar dat patiënten baat kunnen hebben bij extra aandacht en coaching. Probleem daarbij is wel de juiste hantering van grenzen. Zodra de psycho-oncologische therapeut zich gaat begeven op het terrein van de somatiek en bijvoorbeeld complementaire en alternatieve methoden (kruiden, diëten) gaat voorschrijven, kan dat ontaarden in nare en dure kwakzalverij. Er bestaat een bijna negenhonderd pagina's dik boek van de *American Cancer Society* (2009) waarin die methoden besproken worden (*Complete Guide to Complementary & Alternative Cancer Therapies*, ACS, 2009).

LIDMAATSCHAP

De VIT 'is als vereniging lid van de Nederlandse Associatie voor Psychotherapie (NAP)'. En 'lidmaatschap van de NAP geeft de leden van de VIT de mogelijkheid zich te certificeren voor het *European Certificate for Psychotherapy* (ECP), mits zij aan de gestelde eisen voldoen'. Vermeld zij, dat in begin februari 2012 de organisatie Europsyche via een artikel in de Volkskrant in opspraak geraakte, omdat niet BIG-geregistreerde houders van het ECP-certificaat door Europsyche met een omweg gefinancierd wor-

den via DBC-declaraties op naam van bepaalde psychiaters. Zorgverzekeraars vergoeden aldus via een U-bocht alternatieve therapieën, die officieel niet in het basispakket zitten.

DE VERZEKERING BETAALT

Integraal en professioneel gaan voor de reguliere ggz niet samen. En holisme kan niet anders zijn dan een belofte van behandelaars die best wel alles weten, maar dan van alles een beetje. De Vereniging van Integraal Therapeuten telt, op zijn Hollands, net als het huis Gods vele woningen. De vereniging biedt onderdak aan een rijke schakering van (para-)therapeuten die non-transparant zijn opgeleid en allen werkzaam zijn in de marge van de ggz. Zij worden goeddeels betaald door verzekeraars. Met een omweg vanuit het basispakket, en anders wel uit aanvullende pakketten. ●

Literatuur

- 1 *Van Dale, Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*. Utrecht, 1984
- 2 www.vit-therapeuten.nl/
- 3 www.vit-therapeuten.NL
>algemene informatie
- 4 www.kwakzalverij.nl>
Hypnotherapie of kermisgeneeskunde?

De oorspronkelijke versie van dit artikel verscheen in MGv (2012),4.

Kwakzalver en tevens verkrachter?

Een beoordeling van een rapport in een leerboek uit 1908

D.O.E. Gebhardt

Wie zich wil verdiepen in de geschiedenis van de juridische kanten van de verloskunde in Nederland, mag zeker niet verzuimen het *Leerboek der gerechtelijke verloskunde* uit 1908 (uitgever Erven Bohn, Haarlem) te lezen. Het is geschreven door Hector Treub (1856-1920), hoogleraar gynaecologie te Leiden en later te Amsterdam en M.A.Tak, advocaat-generaal bij het gerechtshof te 's-Hertogenbosch.

Een bespreking van één van de gebeurtenissen uit de jaren 1903-1905 is vooral interessant omdat deze plaatsvond voorafgaande aan de invoering van de tegenwoordige wetgeving op het gebied van het gezondheidsrecht (zie een recente uitgave van het *Handboek gezondheidsrecht* van prof. H.J.J. Leenen). Om de authentieke sfeer te proeven, zal ik hier letterlijk de auteurs citeren (vanaf pagina 79):

‘Eene flinke boeredeern had zich wegens maagpijn onder behandeling gesteld van een natuurheekkundige te P. Zij klaagde over maagpijn en beweerde tevens, dat de menstruatie geregeld iedere drie weken terug kwam en gedurende acht dagen aanhield. Op 25 Maart 1903 volgde een vooronderzoek, waarbij de quasi-geneesheer het nodig oordeelde, dat het bovenlichaam ontbloot en de broek losgemaakt werd. Zij moest plaatsnemen op eene sofa, werd onder narcose gebracht – de chloroform lucht vormde later eene belangrijke aanwijzing – waarna zij ontwakende bij zich eene niet brandende lamp staan zag, waarvan beklagde beweerde dat, het een X-stralen lamp was. De diagnose wees aan eene verharde verzwering in de maag. Daar zij zich misselijk voelde en over moeheid in de benen klaagde, volgde eenige tijd later een

tweede bezoek, waarbij dezelfde vertoning werd herhaald. Een bijzonder soort thee zou herstel brengen. Toen dit zich liet wachten, wendde zij zich wederom op 13 Mei 1903 tot den beklagde en deze constateerde na bimanueel onderzoek een zwangerschap van twee maanden. Lachend werd dit resultaat afgewezen, omdat zij zich van geen gemeenschap bewust was, maar toen langzamerhand de buik en de borsten opzetten, besloot men een dokter te R. te raadplegen, die op 1 Augustus 1905 (een drukfout m.i. moet dit 1903 zijn) een vergevorderde zwangerschap waarnam. Met schrik werd die mededeling vernomen en zij leidde tot arrestatie van de natuurheekkundige. Het eerste tijdstip der cohabitatie was met zekerheid te constateeren, daar de data der bezoeken bekend waren en deze omstandigheid in verband met andere zeer sterke aanwijzingen, leidde tot zijne veroordeling wegens verkrachting. Luttele maanden later werd een kind geboren. Dit geval is niet alleen leerrijk, omdat het bewijst, dat onbewuste zwangerschap mogelijk is, doch tevens, dat beweerd werd, dat bevruchting onder narcose onmogelijk zijn zou. Deze bewering kon door den hoogleeraar Kühn, die als deskundige werd gehoord even gemakkelijk worden ontzenuwd, als hij kon aantonen, dat eene vrouw, na het ontwaken uit chloro-

formnarcose, niet weet, wat er met haar in den slaaptoestand is gebeurd.'

In een voetnoot bij deze casus staat vermeld: Zie vonnis Rb. Roermond 21 Mei 1904; arrest 's Bosch 14 December 1904; arrest H.R. 20 Maart 1905. Na verwijzing door den Hoogen Raad werd op 30 Mei 1905 door het gerechtshof te Arnhem het vonnis der rechtbank te Roermond vernietigd, de beklaagde schuldig verklaard aan verkrachting en veroordeeld in een gevangenisstraf van acht jaar.

KRITISCHE BESPREKING

Uit het bovenstaande verslag valt op te merken dat alles draait om de vraag of de natuurheekundige de vrouw verkracht heeft. Niemand stelt de vraag of de man zich ook schuldig gemaakt

heeft aan handelingen die slechts zijn voorbehouden aan gekwalificeerde medici. Tevens wordt geen aandacht geschonken aan het kind. Heeft het nadelige gevolgen ondervonden door de chloroformnarcose van de moeder? En heeft er ook een röntgenbestraling van de zwangere vrouw plaats gevonden? Kennelijk had de verdediging aangevoerd dat door de chloroformbehandeling een zwangerschap onmogelijk was en dus dat er naar een andere verwekker van het kind moest worden gezocht. Het oordeel van de deskundige, Prof Kühn, dat chloroform geen contraceptivum is, zal wel juist zijn, maar het zegt natuurlijk niets over het vaderschap. Dit geldt evenzeer voor het arrest van de Hoge Raad. Absolute zekerheid omtrent de verwekker van het kind was nog niet mogelijk, omdat er nog geen DNA-test beschikbaar was. ●

Hector Treub

KWAKZALVERIJ VAN WWW.HOME-SHOPPER.NL

Marie Prins

In de catalogus van www.home-shopper.nl staan advertenties voor voedingssupplementen als kaneel, kurkuma en haaienkraakbeen waaraan flinke medische claims worden verbonden, wat niet is toegestaan. Het kwalijkst is de advertentie die zegt dat kaneel insuline kan vervangen.

KANEEL

‘100% Natuurlijk – 100% veilig. Ontdekking! Natuurlijk kaneel vervangt insuline!’ Dat staat bovenaan met grote letters op pagina 34 van de catalogus van www.home-shopper.nl te Breda. Die bewering is volstrekt bezijden de waarheid, want de Cinnamon Plus tabletten van www.home-shopper.nl waarnaar de advertentie verwijst, bevatten naast kaneel ook zink en chroom en dat houdt in dat we hier niet te maken hebben met puur natuurlijk kaneel. De twee soorten kaneel die in Nederland worden gebruikt zijn Ceylon kaneel (*Cinnamomum verum*, synoniem: *Cinnamomum zeylanicum*) en cassia (*Cinnamomum aromaticum*, synoniem: *Cinnamomum cassia*). Daarnaast zijn er nog veel andere kaneelsoorten die in hoofdzaak in Zuidoost-Azië worden gebruikt. Kaneel die men in Nederland voor de keuken koopt, bestaat voornamelijk uit cassia. Beweerd wordt dat er ook een kleine hoeveelheid Ceylon in zit, maar dat moet wel erg weinig zijn, want je proeft het nauwelijks. De pillen van Home-Shopper komen uit Zwitserland en worden door MedosanR vervaardigd. Of ze Ceylon, cassia of nog weer andere kaneelsoorten bevatten, wordt in de advertentie niet vermeld. Overigens is natuurlijk

Kaneel

Kaneelstokjes

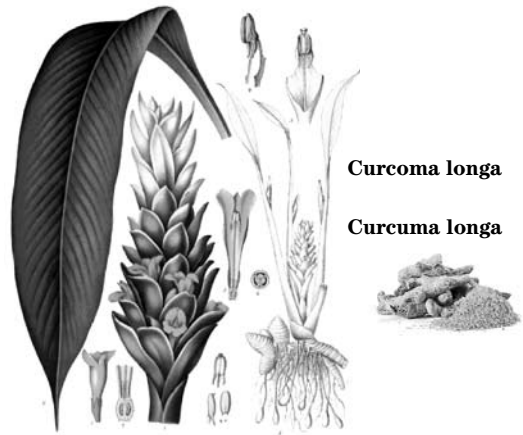
kaneel niet 100% veilig. Kaneel bevat namelijk de stoffen coumarine en safrol die bij dierproeven en ander onderzoek gentoxisch blijken te zijn en daarmee mogelijk kankerverwekkend. Dit geldt voor alle soorten kaneel, maar veel meer voor cassia dan voor Ceylon. Of kaneel bij mensen kanker kan verwekken moet nog uit nader onderzoek blijken (<http://nl.wikipedia.org/wiki/Kaneel>). De hoeveelheden die in Nederland worden gebruikt voor zoete gerechten, van rijstepap tot speculaas, blijken onschuldig te zijn. Of dat ook geldt voor de kaneelpillen van Home-Shopper wordt in de reclame uiteraard niet vermeld. Het vervangen van insuline door kaneel, al dan niet met zink en chroom, kan zeer gevaarlijk kan zijn voor diabetici. In het algemeen geldt dat het vervangen van een essentiële therapie door een onwerkzaam middel voor een patiënt ernstige gevolgen kan hebben. Op 13 maart 2006 gaf de VWA een nieuwsbericht uit: ‘Claims over diabetes op kaneelcapsules niet toegestaan’, wat inhoudt dat

het adverteren voor kaneel ter vervanging van insuline niet is toegestaan. Op 4 oktober 2012 deelde de NVWA mede, dat het klopt dat deze gegevens nog steeds geldig zijn. De advertentie voor Cinnamon PLUS tabletten is dus kennelijk onwettig.

KURKUMA

Home-Shopper heeft echter nog meer te bieden. Wat dacht u van kurkuma (*Curcuma longa*) waarvan de officiële Nederlandse naam geelwortel is. Ook de Indonesische naam koenjit wordt vaak gebruikt en de Engelse naam turmeric komt men ook tegen. Kurkuma wordt gebruikt in de vorm van een geel, kruidig poeder dat in hoge mate zowel de kleur als de smaak van kerriegerichten bepaalt. Indien u gaat googelen op kurkuma vindt u menige bladzijde waarop te lezen lijkt dat kurkuma goed is voor van alles en nog wat, hetgeen gebaseerd is op onderzoek bij muizen of ratten en bij een uiterst klein groepje mensen. De uitkomsten van deze onderzoeken geven nog geen uitsluitsel. Desondanks wordt kurkuma ook als geneesmiddel gepresenteerd. Op bladzijde 35 van de catalogus van Home-Shopper staat een rij van 13 aandoeningen waarbij de tabletten Curcuma plus van de Zwitserse firma Medosan zouden helpen. Die plus betreft de vitamine E3 die er aan is toegevoegd. Gebruik van de pillen 'Houdt de gewrichten soepel' en 'Vermindert de stijfheid van gewrichten'. Naar geldige bewijzen voor de werking van deze tabletten wordt niet verwezen. De *Natural Medicine Comprehensive Database* noemt nauwelijks enig gebruik van kurkuma als geneesmiddel. Kurkuma helpt volgens dat compendium misschien als je maag van streek is en mogelijk ook bij artritispijn. Er worden wel enkele medische toepassingen genoemd waarvoor niet genoeg bewijs is. Men dient wel voorzichtig te zijn met het gebruik van kurkuma, omdat het de werking van echte geneesmiddelen beïnvloedt (<http://www.medicalfacts.nl/2009/04/28/geneesmiddel-interacties-met-kurkuma/>).

Conclusie: ondanks al het gejubel is nauwe-

lijks zekerheid over enige medische werking van kurkuma. En, nogmaals, vergeet niet dat medische claims voor voedingssupplementen in advertenties niet geoorloofd zijn.

HAAIENKRAAKBEEN

U denkt misschien dat het gebruik van haaienkraakbeen als medicijn achterhaald is (<http://www.skepsis.nl/haaien.html>), maar nee, het wordt nog steeds verkocht door www.home-shopper.nl als middel tegen reuma, artrose en artritis onder andere onder de naam HaiMobilan. Het wordt vervaardigd in Zwitserland door de firma Medosan. In een advertentie wordt verwezen naar professor G. Stevens die al meer dan 30 jaar haaienkraakbeen onderzoekt. Maar op PubMed staan slechts acht abstracts over het effect van haaienkraakbeen op artritis waarbij opvalt dat in geen van deze samenvattingen de naam van professor G. Stevens als een van de auteurs voorkomt. Dat is wel vreemd voor iemand die al meer dan 30 jaar haaienkraakbeen onderzoekt.

We kunnen er genoegzaam vanuit gaan dat elk bewijs voor de werkzaamheid van HaiMobilan ontbreekt. De werkzame stoffen in haaienkraakbeen zouden glucosamine en chondroïtine zijn, maar die werken niet bij de pijnklachten bij artrose. Er wordt overigens nog steeds onderzoek gedaan naar haaienkraakbeen als middel tegen kanker. Dat blijkt uit verschillende publicaties. ●

Lopende zaken

C.N.M. Renckens

SICKESZ

'Acht de minister de claim van mevrouw Sickness, dat zij, als orthomaneel therapeut depressies en schizofrenie kan genezen, hoewel dit niet wetenschappelijk is bewezen, verantwoord?' Kamervraag van het lid Edith Schippers aan de minister van VWS, juli 2007.

De sinds negen (!) jaar slepende zaak, aangespannen door de uitvindster van de orthomanele geneeskunde (OMG) Sickness (1923), ligt voor zijn vierde ronde bij het Haagse gerechtshof. U kent de voorgeschiedenis: aanklacht Sickness in december 2003 wegens de opname in onze publicatie over de grootste kwakzalvers van de twintigste eeuw, later afgezwakt tot de 'meest notoire genezers' van die eeuw. Leidde in augustus 2005 tot de conclusie van de Amsterdamse rechtbank, dat wij Sickness als kwakzalster mochten betitelen. Dit vonnis werd in mei 2007 door het Amsterdamse hof, in een driehoofdige samenstelling onder leiding van een raadsheer die aanhangster was van de soefibeweging (zie ook elders in dit blad), vernietigd en de VtdK werd veroordeeld tot de proceskosten alsmede tot het plaatsen van grote advertenties in twee landelijke kranten, waarin de OMG als

serieuze geneeswijze moest worden beschreven en dat tot de financiële ondergang van de VtdK dreigde te leiden. Een aanbod van de raadsman van Sickness om die advertenties niet te hoeven plaatsen mits wij zouden afzien van cassatie werd door de VtdK verworpen. Advertenties werden even goed niet geplaatst en ook niet afgedwongen. De Hoge Raad vernietigde in januari 2009 op haar beurt het arrest van het hof en verwees de zaak naar het Haagse hof. Tot nader order bleven onze uitlatingen over Sickness dus rechtmatig. Na een pauze van 2 ½ jaar, waarin zij zich in twee tuchtzaken moest verweren, die in beide gevallen tot een maatregel leidden, maakte Sickness de zaak inderdaad begin 2012 weer aanhangig nu in Den Haag. De uitwisseling van de schriftelijke stukken werd reeds dit voorjaar beëindigd en het hof meldde in april dat de uitspraak op 23 oktober 2012 verwacht mocht worden. Quod non. Kort voor die datum werd bekend gemaakt dat de zaak was uitgesteld en nu werd 18 december als de datum van de te verwachten uitspraak opgegeven.

De eisen van Sickness zijn onverminderd de volgende: (1) een verklaring voor echt dat de Vereniging en Renckens onrechtmatig jegens haar hebben gehandeld door Sickness in 2000 en 2001 in een boekje op te nemen althans op een

lijst van kwakzalvers te plaatsen; (2) een verbod voor de toekomst om haar, Sickness, aan te duiden als kwakzalver op straffe van verbeurte van een dwangsom; en (3) een rectificatie.

VAN BROEKHUIJZE EN ZIJN CHIROPRACTOREN

'Inschakelen van de chiropractie in de eerste lijnszorg kan de kosten voor de gezondheidszorg halveren.' Van Broekhuijze in een schrijven aan VtdK/Skepsis op 1 november 2012.

In het *NTtdK* van september 2012 wijdden wij uitgebreide aandacht aan het chiropraxiedossier, dat steeds maar groter wordt, vooral door de onvermoeibare Ridderkerkse advocaat mr. Job van Broekhuijze. In een cumulatie van functies is deze zowel directeur van de Christelijke Chiropractoren Associatie (CCA, plm. 30 leden) als directeur van de Dutch Chiropractic Federation (DCF, plm 85 leden) en trad hij op als raadsman van de Amsterdamse chiropractor Adam Langweiler ('85,5% verbetering zenuwsymptomen na slechts negen chiropractische behandelingen') bij de Reclame Code Commissie RCC. Die zaak verloor Van Broekhuijze, waarna hij bij onze voorzitter een nota van € 17.318,47 (om Langweilers geleden schade te compenseren) indiende, alsmede een klacht tegen haar aanhangig maakte bij het Regionaal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg. Hij vormt met zijn medevennote mr. Biemans en zijn echtgenote mw. Broekhuijze-Olmer, die ook in het bestuur van de DCF en de CCA zitten, ook de directie van het door hemzelf in 2000 opgerichte Stichting Nederlands Register van Chiropractors SNRC. In zijn register prijken vrijwel uitsluitend de leden van de DCF en de CCA, tezamen zo'n 115 chiropractors. Representatief is zijn club niet, want de Nederlandse Chiropractoren Associatie NCA, die al in 1975 werd opgericht, heeft wel 270 leden en heeft haar eigen 'kwaliteitsbeleid'. Met Van Broekhuijze willen zij niet te maken hebben, want in hun klachtencommissie zit de eerbiedwaardige jurist prof. Van Wijnen en die geniet wel wat meer aanzien dan Van Broekhuijze. Zijn grootste bekendheid geniet Van Broekhuijze als raadsman van de Asser chiropractor S.I. Molina, die zich – op advies van Van Broekhuijze – 'doctor' noemde en blijft noemen.

Over de zaak-Molina later meer, maar eerst

mag niet onvermeld blijven dat Van Broekhuijze begin november weer twee brieven vol dreigende taal verzond. Nu kreeg ook ondergetekende een klacht bij het Amsterdamse Regionaal Tuchtcollege, vooral vanwege een brief die begin oktober 2012 door Nienhuys en mij was verzonden aan een Arnhemse chiropractor Cersosimo, die ook de doctorstitel bleef voeren. Wij zezen deze op het risico van aanzienlijke bestuurlijke boetes, gezien de uitspraak van de officier in Assen dat chiropractors niet gerechtigd zijn die titel in ons land te voeren. Vrijwel simultaan werden de VtdK en de stichting Skepsis door Van Broekhuijze 'namens de SNRC' aangeschreven met een tiental ongespecificeerde klachten over onze negatieve uitlatingen over de chiropraxie in het algemeen. Bij gebreke van een spoedige herroeping daarvan zou er een rechtszaak tegen ons worden gestart.

Eerder meldden wij al dat ik mijn beklag had gedaan bij de Rotterdamse deken over de onbesuisde en irrelevante uitlatingen over mijn persoon en mijn praktiseren als gynaecoloog van Van Broekhuijze in diens mails aan het Asser parket. De deken deelde mijn mening dat zulke uitlatingen ongepast waren en stelde mij in de gelegenheid de zaak ook nog voor te leggen aan de Raad van Discipline. Aldus geschiedde en de zaak zou op 5 november worden behandeld in het Paleis van Justitie te Den Haag. Van Broekhuijze had al aangekondigd niet in persoon aanwezig te zullen zijn en deponeerde meteen een klacht over alle vijf jurist-leden van de Raad. De zitting van 5 november ging op het laatste moment niet door, maar een nieuwe datum zou spoedig worden voorgesteld.

Dat je geen haast moet hebben met rechtsprekende colleges en functionarissen was mij intussen al volkomen duidelijk geworden door het beloop van mijn klacht c.q. aangifte tegen Molina. Dat ging ongeveer zo:

Aangifte wegens titelfraude op 29 juli 2011. 6 februari 2012: Bericht van officier van Justitie uit Assen, dat de heer S.I. Molina art. 435 lid 3 Wetboek van Strafrecht overtreedt en daarmee strafbaar is. De klacht wordt voorwaardelijk geseponeerd. Tien dagen later (16 feb.) blijkt Molina de doctorstitel onverminderd te voeren, waarop ik het OM in Assen per brief attendeer. Op 23 februari 2012 antwoord uit Assen: het vonnis is nog niet 'betekend'. Toen er op 2 mei nog niets gebeurd was verzocht ik om nadere

inlichtingen waaruit bleek de zaak was opgeschort omdat Molina/ Van Broekhuijze een artikel 12 procedure hadden aangespannen tegen het uitblijven van een rechtszaak, die zij denken gemakkelijk te zullen winnen. Op 25 juni verzocht ik het hof in Leeuwarden, dat de art. 12 procedure zou behandelen (volgens het OM te Assen) schriftelijk om deze te staken en over te gaan tot de feitelijke rechtszaak. Op 6 juli werd mij schriftelijk door het gerechtshof te Leeuwarden meegedeeld dat niet Leeuwarden, maar het hof in Arnhem de artikel 12 procedure in behandeling had. Ik belde hen zo'n zes weken later maar weer eens op, waarbij bleek dat de stukken onvindbaar waren en mijn naam als aangifte-doener onbekend. Men ging het uitzoeken en ik zou teruggebeld worden, hetgeen

niet geschiedde. Toen ik begin oktober maar weer eens belde met het OM te Assen, werd ik doorverbonden met het OM te Groningen, waar men mij na enig zoeken kon medelen dat de Leeuwarder advocaat-generaal het artikel 12 verzoek op 28 juni al had afgewezen. Men verzekerde mij dat nu tot daadwerkelijke vervolging zou worden overgegaan. Klachtnummer 12-082. Bij het ter perse gaan van dit nummer kon men mij – bijna anderhalf jaar na mijn aangifte – nog geen datum noemen, maar het zou nog 'dit jaar' zijn, ik krijg bericht en houd u op de hoogte. Ook van de uitkomst van de beide tuchtrechtelijke procedures en de uitspraak van de Raad van Discipline. Bange vraag: wordt Van Broekhuijze na Moszkowicz de volgende advocaat die van het tableau wordt geschrapt? ●

Molina

De recente geschiedenis van de homeopathie in Nederland

C.N.M. Renckens

In 1997 startte het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen CBG met het registreren van homeopathische middelen, een voortvloeisel uit Europese wetgeving, waaraan elk land zijn eigen invulling mocht geven. Nederland koos ervoor om deze onzinnige taak uit te besteden aan het CBG, dat zich tot die tijd nimmer met dit anachronisme bezig had gehouden, maar zich liever belachelijk maakte dan een nieuwe instelling naast zich te dulden.

CBG-voorzitter Frits Lekkerkerker verdedigde dit besluit, terwijl CBG-lid Ernst Briët zich er openlijk voor schaamde. Er kwamen twee categorieën: eerstens enkelvoudige middelen zonder indicatie, het spul dat doorgaans alleen op voorschrift van een homeopaat wordt gebruikt. Voor de tweede categorie middelen, samengesteld uit mengsels en voorradig in de zelfzorgschappen van drogist en apotheek, die wel een indicatie claimen, gold een aangepaste 'bewijsvoering', waarbij volstaan kon worden met verwijzingen naar monografieën over het preparaat of naar vermelding in het *Deutsches Homöopathisches Arzneibuch*. Aldus werd in 1999 het eerste homeopathische middel met indicatie geregistreerd: A. Vogel's Aconitum D10, te gebruiken bij 'koorts en zenuwpijn' en anno 2012 zijn er bijna 250 homeopathica met erkende indicatie op de markt. Onze overheid had destijds nog wel het fatsoen om te eisen dat er op de verpakking van de middelen met indicatie de volgende tekst zou worden afgedrukt: 'De werkzaamheid van dit homeopathisch geneesmiddel is door het CBG niet met wetenschappelijke criteria beoordeeld'. Deze tekst heet in de wandelgangen de disclaimer. VSM nam geen genoegen met deze storende afzwakking

van haar propaganda en procedeerde tegen de verplichte disclaimer. Ze wonnen, hetgeen leidde tot dolle vreugde bij de zakenlieden van VSM, maar de vreugde duurde niet lang, want de minister van VWS oordeelde dat het evenwicht nu uit de regelgeving was verdwenen en bepaalde dat aan homeopathische middelen dezelfde toelatingseisen voortaan zouden moeten worden gesteld als aan reguliere echt werkzame geneesmiddelen. In 2007 trad deze nieuwe ministeriële regeling in werking en homeopathica moesten dus vanaf die datum op gebruikelijke farmacologische gronden werkzaamheid aantonen. Voor middelen die al in de handel waren was er een overgangsregeling van twee jaar, waarbinnen de fabrikanten moesten aangeven op welke wijze ze de bewijzen van werkzaamheid ('preklinisch en klinisch-farmacologisch') dachten aan te leveren. Op 19 december 2007 liet VSM Geneesmiddelen aan het CBG weten dat zij de indicatie van het in 31 juli 2002 geregistreerde Rinileen wilde handhaven onder verwijzing naar homeopathische literatuur en stelde dat aantonen van de werkzaamheid van deze middelen niet op reguliere wijze mogelijk was. Hierop ontnam het CBG VSM de handelsvergunning (RVH 80007) voor de Rinileen tabletten (indicatie: neusverkoudheid, oorpijn en

Teloorgang

bijholteontsteking). Tegen deze beslissing ging VSM wederom procederen en naast wat strikt formeel-juridische argumenten kwam men onder andere op de proppen met het bedrijfsbelang van VSM en beklemtoonde zij dat het CBG niet had bewezen dat het middel onwerkzaam was. Nu verloor VSM. Hoger beroep was nog mogelijk en zo klopte VSM in 2011 aan bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het mocht niet baten: het hoger beroep (zaak 20102662/1) werd afgewezen en het vonnis werd gehandhaafd. De uitspraak kwam op 18 april 2012 en hij moet in de homeopathische wereld met paniek zijn ontvangen. Biohorma, VSM, Boiron en dergelijke verdienen alleen aan de complexmiddelen mét indicatie en praktisch niets aan de enkelvoudige middelen, die men slechts als service aan de al dan niet klassieke homeopaten in het schap houdt.

TERUGBLIK OP DE PERIODE VAN 1982 TOT 1997

Na 15 jaar publieksmisleiding met medeplichtigheid van de afdeling homeopathie van het CBG komt aan een beschamende vertoning eindelijk een einde. De fabrikanten mogen hun middelen blijven maken, maar ze mogen nu niet meer zeggen waartegen het zou helpen: vanuit marketing oogpunt een hopeloze situatie. Het faillissement van de Nederlandse bedrijven die het publiek zo lang hebben kunnen misleiden, kan nu dus op korte termijn verwacht worden. Ter gelegenheid van deze langverbeide en zeer heuglijke ontwikkeling lijkt het opportuun om het verleden niet direct te vergeten en nog eens terug te blikken op de steun die de homeopa-

thie in de afgelopen decennia van de autoriteiten ontving. Erg fraai was dat allemaal niet en onze overheid kan als medeplichtige worden beschouwd aan veel homeopathisch bedrog. Het begon met het instellen van een fonds in 1986 waarmee effectiviteitsonderzoek van alternatieve geneeswijzen gefinancierd zou kunnen worden. In dat kader stelde de regering stelde een aanzienlijk bedrag ter beschikking van de Maastrichtse vakgroep epidemiologie van Knipschild, die de medische literatuur over alternatieve geneeswijzen in zgn. meta-analysen ging onderzoeken. Het had er zo alle schijn van dat Knipschild c.s. geen scheikunde hadden gehad tijdens zijn opleiding en dat er in Maastricht geen farmacologen werkzaam waren, die even hadden kunnen uitleggen waarom homeopathie niet kan werken (Avogadro draaide zich om in zijn graf). Men kwam met negatieve conclusies over de acupunctuur, maar gunde met een veel geciteerd artikel in het *BMJ* in 1991 de homeopathie het voordeel van de twijfel. De door politici veel gelezen *NRC* kopte: 'Homeopathisch middel vaak werkzaam.'

In dat klimaat overleefden homeopathische (en antroposofische) middelen meerdere bezuinigingsronden en werden zij tot 1993 volledig vergoed door het ziekenfonds, waarvan de overheid het vergoedingspakket vast stelde. Het was staatssecretaris Simons die toen het besluit nam homeopathische en antroposofische middelen uit te sluiten van het basispakket, vooral wegens de noodzaak tot bezuinigen. Het parlement ging nu wel akkoord, hoewel het in 1982 nog had uitgesproken dat deze middelen van grote 'sociaal-medische betekenis' waren. Rechtszaken van de homeopathie- en

antroposofie-fabrikanten tegen het overheidsbesluit van 1993 waren niet succesvol.

Overheidsdienaren lieten zich graag zien bij de snelle uitbreiding van homeopathische fabrieken als die van Vogel en VSM. Muntendam verrichtte op 23 mei 1984 de officiële opening van een nieuwe fabricage-afdeling van Biohorma. Toen in 1990 opnieuw uitbreiding in gebruik moest worden genomen, toen sprak daar de directeur-generaal van WVC prof. drs. J. van Londen. Kamerleden deden mee aan prijsuitreikingen aan homeopaten, zoals het KVP-kamerlid Ad Lansink, die in 1990 de Arij Vrijlandt-onderscheiding (van VSM) uitreikte aan een homeopathisch arts. Oud-minister en CDA-prominent Bert de Vries zat tot 1997 in de raad van commissarissen van Biohorma ('Dr. Vogel'). Een protestant, verdwaald tussen de Jehova-getuigen. Sinds 1986 kregen homeopathisch artsen een positieve discriminatie in het huisartsenvestigingsbeleid van staatssecretaris Van der Reiden. Het KNMG-ledenblad Medisch Contact accepteerde overigens advertenties waarin om een homeopathisch huisarts werd gevraagd zonder enig bezwaar. Homeopaten ontvingen koninklijke onderscheidingen wegens hun verdiensten voor deze absurde geneeswijze. Sterk voorbeeld daarvan was Maas, geruime tijd 'privaatdocent homeopathie' aan de medische faculteit van de Vrije universiteit. Hij was in 1989 nog op leugens over een dierexperimenteel onderzoek naar homeopathie betrappt door farmacologie-hoogleraar Ariëns en had dat moeten toegeven. Na zijn vertrek bij de VU ontving hij in 1995 desniettemin het Officierschap in de Orde van Oranje-Nassau. De Rijks Voorlichtingsdienst verspreide in 1991 via Postbus 51 enige tijd wervende folders voor homeopathische middelen, totdat scepticus wijlen Jacob van Noordwijk protesteerde en hen met de ware aard van de homeopathie confronteerde. Vanaf 1999 ging het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG) zoals hierboven beschreven homeopathische middelen registreren en men mocht met claims van werkzaamheid adverteren, hoewel daarvoor geen spoor van wetenschappelijk bewijs voorhanden was. Het CBG nam daartoe zelfs homeopathisch artsen in dienst. Tot op de dag van vandaag worden deze middelen te koop aangeboden door drogisten en apotheken. Dat niet alleen drogisten, maar ook apothekers bereid zijn voor een paar grijpstuivers winst deze

onzinnige middelen te verstrekken is een blijvende schandvlek voor deze beroepsgroep. Hun beroepsorganisatie KNMP eist dat de apotheker zijn klant er bij het afleveren van een homeopathisch middel ongevraagd op wijst dat het om onwerkzame middelen gaat, maar geen enkele apotheker doet dat.

HOE NU VERDER OF: DE STERVENSBEGELEIDING VAN DE HOMEOPATHIE

Dankzij minister Schippers, die daarmee de lijn van haar voorgangers Klink en vooral Hoogervorst voorzette, komt er nu een eind aan deze windhandel, waarmee wij als bestrijders van de homeopathische kwakzalverij eindelijk de steun in de rug krijgen, die wij zo lang moesten ontberen. De portemonnee en de gezondheid van de burger alsmede 's-Rijks financiën zijn er zeer mee gediend. En ons land is weer een stukje beschaafder geworden. Maar dat het veel te lang geduurd heeft, dat kunnen wij toch ook wel vaststellen. Vrijwel synchroon met deze regelgeving over de 'over the counter' homeopathie besloten partijen in het Lente-akkoord om aan alternatieve genezers en dus ook die van de homeopaten een flinke slag toe te dienen in de vorm van een btw-heffing in het hoge tarief. De homeopathie heeft in het verleden veel veerkracht getoond en overleefde twee eeuwen alle wetenschappelijke vooruitgang en kennis schijnbaar moeiteloos. Of ze dat ook nu nog lang zal kunnen volhouden, dat moet – godlof – toch wel als hoogst twijfelachtig worden beschouwd. Toch vertoont de homeopathie, net zoals na het overlijden nagels en haren nog enige tijd lijken door te groeien, nog enkele tekenen van leven, hoewel tegelijkertijd sprake is van 'paniek in de zelfzorg', zoals het NCRV-tv programma *Altijd wat* de situatie op 6 november beschreef. De KOAG bekijkt alle medische claims zeer streng en zelfs voor de cranberry-industrie op Terschelling valt het doek. Branche-organisatie Neprofarm is tegen de maatregel van Schippers. Het 'zelfbeschikkingsrecht' van de burger zou in het geding zijn. Ook vreest men import vanuit het buitenland 'met alle gevaren van dien'. Voor de werkgelegenheid in de gelederen van Vogel en VSM is het ook niet best. Ook de homeopathische artsen protesteren: Gio Meijer stelde tegen over Zelf Zorg Zaken in sep-

tember dat Nederlandse artsen en journalisten een kennisachterstand zouden hebben op het gebied van de homeopathie. De werkzaamheid is allang bewezen, alleen over het werkingsmechanisme is 'nog discussie'. In hetzelfde blad geven de patiëntenorganisaties Antroposana en de Koninklijke Vereniging Homeopathie Nederland (verenigd in de koepel Blij met onze dode mus) blijk van hun ongenoegen, want ze lopen allerlei gewichtige informatie nu mis. Huisarts Jaco Segers uit Huizen gaat 'pragmatisch' met de homeopathica om en beoogt vooral een placebo-effect. 'Het werkt op het brein en dus ook op de kwaal en de mensen zijn er tevreden over'. Aldus de wakkere pragmaticus uit Huizen. Een apotheker, die het wilde opnemen voor de homeopathica heeft het blad niet kunnen vinden, wel natuurlijk de directeur Centraal Bureau Drogisterijbedrijven, die stelt dat drogisten nu meer zullen moeten uitleggen en hun omzet wel zullen zien dalen. Echinacea en Nysileen zitten

in de toptien van de zelfzorgmarkt. Een andere drogist in *Altijd wat*: er mogen geen indicaties meer op de doosjes staan, maar wij kunnen de spullen wel groepsgewijze in de schappen ordenen per indicatiegebied. Intussen is reclame mét indicatie in reclame-uitingen en op websites per direct verboden, de drogisten en apotheken mogen hun voorraad tot 1 juli 2013 nog verkopen zonder strafbaar te zijn. Op veel websites stonden begin november 2012 nog indicaties vermeld en na herhaald aanschrijven van IGZ, door ons en vooral door Skepsis, zegde men daar toe nu daadwerkelijk te gaan 'handhaven'. De herbenoeming van Edith Schippers op VWS staat garant voor een no nonsense benadering van de homeopathie en daarom zal het effect van de handtekeningenactie 'Handen af van de homeopathie', die medio november op 31.000 handtekeningen kon bogen, wel nihil blijven. Het zijn, beste lezer, gouden tijden voor de kwakzalverijbestrijding. ●

Ad hominem

C.N.M. Renckens

COEN VAN DER MOLEN (1927-2005)

In het vorige nummer citeerden wij kortweg de ervaringen van de journaliste Sabine Gieben met de alternatieve geneeskunde. Ze beschreef in het inmiddels reeds ter ziele gegane glossy magazine *Park* haar eigen jeugdervaringen met kwakzalvers en de aandrang die er – veel later – door de omgeving op haar werd uitgeoefend toen haar echtgenoot aan ongeneeslijke kanker leed. Omdat er navraag was naar de vermelding van seksueel overschrijdend gedrag door deze geridderde acupuncturist, volgt hier een letterlijke passage uit het lange artikel. Gieben had een moeder die zelf alternatief arts was en zichzelf leed aan hardnekkig eczeem, waarvoor al enkele andere genezers hun therapieën zonder succes hadden beproefd.

‘Ik was hevig teleurgesteld. Geen nood, mijn moeder had nog diverse andere therapeuten in haar adressenboek. Ze stuurde me naar een elektro-acupuncturist en homeopaat in IJmuiden. Het was een groot voorrecht om bij hem op consult te mogen komen, werd mij verteld.

Coen van der Molen stand bekend als de Nederlandse ‘Godfather van de elektro-acupunctuur’. Het was een gedrongen mannetje, dat aanhoudend kauwde op een onzichtbare sigaar.

Zijn boerse voorkomen wordt gecompenseerd door een bril, een witte jas en een ingewikkeld uitzienend apparaat. Hij vroeg niet naar mijn symptomen. ‘En, hoest met uw moeder?’ vroeg hij alleen, terwijl hij mijn lichaam met elektrodes aan het zoemende apparaat verbond.

Om te bekijken welke stoffen mijn innerlijke onbalans zouden kunnen opheffen, plaatste hij capsules met korrelige inhoud tussen mijn vingers. Bij elke capsule mompelde hij iets in het visserslatijn, terwijl de wijzers van het apparaat onrustbarend uitsloegen.

Na een uur werd ik weer losgekoppeld, waarna de dokter het om onduidelijke redenen nodig vond mijn ontluikende borsten te masseren. Ten slotte word ik naar huis gestuurd met een groot aantal homeopathische druppels en korrels, die ik op gezette tijden onder mijn tong moest laten smelten.

Toen ook dat niet hielp, zei mijn omgeving dat dat ongetwijfeld kwam doordat ik me niet goed aan de voorgeschreven doses korrels had gehouden. Eigen schuld, dikke bult. Het kwam in niemand op, ook in mij niet, dat er misschien iets niet deugde aan een therapie, die door een arts werd aanbevolen en door een arts werd toegediend.’ (Sabine Gieben, ‘Handelaren in valse hoop’. *Park*, 3, mei/juni 2012; p. 60.)

Dit verhaal komt op mij zeer authentiek over en past bij de indruk dat seksueel overschrijdend gedrag bij alternatieve genezers vaker voorkomt dan bij reguliere hulpverleners. Insiders herkennen in de beschrijving overigens de electro-acupunctuur van Voll, met zijn zoeken naar de Zeiger-Abfall en de juiste homeopathische nosode. Deze onderzoeksmethode wordt nog steeds onderwezen in de door de NAAV geboden opleiding tot arts-acupuncturist. Over Van der Molen schreef ik een necrologie in het *NTtdK* van juni 2005 (p. 5-6).

HANNEKE GROENTEMAN

Deze Amsterdamse journaliste heeft nooit geantwoord op onze brieven, waarin wij haar op de hoogte brachten van de geldbesteding van de door haar in STER-reclames aan bevolen Triodos Bank. 'Mijn geld gaat goed bij de Triodos Bank'. Wij kwamen de naam Groenteman weer tegen in het *Eenmalig PvdA-magazine* 09/12 dat de partij uitbracht ter voorbereiding van en als onderdeel van de verkiezingscampagne. Het journalistiek opgemaakte blad, naar een idee van Rob van Vuure, was prettig leesbaar en bevatte onder andere het (verrassende) droomkabinet van Groenteman. Helemaal serieus te nemen vielen haar nominaties niet, zo stond Raoul Heertje op O&W, Aysel Erdubak op Volksgezondheid en Erica Terpstra op Ouderen, maar wel gemeend was ongetwijfeld haar keuze voor Peter Blom op Financiën. Blom is directievoorzitter van de Triodos Bank, bekend van haar aardstralenkastjes en subsidie aan Homeopaten zonder Grenzen. Volgens Groenteman doet hij aan 'ethisch bankieren' en 'vergeten wij even de antroposofische wortels van die bank.' Zou Groenteman toch iets geleerd hebben van ons vermanende schrijven? Misschien iets, maar zeker niet genoeg.

WITTEVEEN

Een attent lid met een filosofische inslag attendeerde ons op het recent verschenen boek *De Magie van Harmonie* van de bekende oud-minister van Financiën, VVD-politicus en oud IMF-directeur J. Witteveen (1921). Ons lid beoordeelde Witteveen als 'zeer intelligent, maar vooral Soefi'. Enkele leerstellingen uit zijn boek zijn: harmonie heeft magische effecten;

er werkt een geest van leiding in ons leven; je moet soms iets los laten en de moed hebben om nieuwe wegen in te gaan. Achter deze lijnen ligt volgens Witteveen het soefisme met zijn ideaal van 'liefde, schoonheid en harmonie'. Zijn geheim van het ouder worden – Witteveen is nog helder van geest en gaf verstandig commentaar op de euro-crisis op de televisie – is drieledig: Soefi-oefeningen, yoga oefeningen, en acupunctuur.

'Toen mijn ouderdom bepaalde gebreken ging veroorzaken, met name arthrose van mijn rechterknie, heb ik een uitstekende acupuncturist gevonden, die met de zo noodzakelijke intuïtie op precies de juiste plaatsen de doorstroming van energie kon bevorderen. Daardoor is na enkele behandelingen de arthrose – waarvan de specialist zei, dat er alleen door een operatie iets aan te doen was – geheel verdwenen. Mijn fysiotherapeute, die het behandelde, constateerde dat de knie genezen was en dat haar behandeling niet meer hoefde te worden voortgezet.' Het boek is enerzijds een biografie, anderzijds een visie op de wereldeconomie. Co-auteur was Saskia Rosdorff.

W.F. Hermans heeft de tegendraadse wetenschapsfilosoof Feyerabend eens belachelijk gemaakt door van hem te verklappen dat hij acupuncturisten bezocht. Daarmee had hij direct afgedaan bij Hermans en ik vind dat er voor zo'n conclusie ook veel te zeggen is. Om te zien wat of dat soefisme van Witteveen c.s. nu ook al weer inhoudt surfen wij naar Wikipedia die het volgende vertelde: 'Het Universeel Soefisme is een religieuze stroming, waarin de denkbeelden van het soefisme en het westerse denken verbonden worden. Het Universeel Soefisme is gesticht door de Indiase muzikant Hazrat Inayat Khan. Hij kreeg van zijn Soefi-meester de opdracht om met zijn muziek Oost en West te verenigen en het soefisme te verbreiden in andere landen. Hij belandde in eerste instantie in Amerika en begon daar met het geven van concerten met Indiase muziek. De toehoorders konden echter weinig waardering opbrengen voor Oosterse muziek; er was simpelweg een te grote kloof tussen de culturen. Door het onbegrip voor zijn muziek besloot Khan de mensen op een andere manier te stemmen door het geven van lezingen.' Ook op de website van de Nederlandse soefi's is de bewondering voor Inayat Khan op elke pagina te lezen en verder

organiseert men bijeenkomsten met vertegenwoordigers van alle grote wereldgodsdiensten. Nee, over die presidente van het Amsterdamse gerechtshof, die soefi-priesteres was en mede verantwoordelijk was voor een absurd vonnis, waarin werd gesteld dat Sikesz' orthomanele geneeskunde een volledig serieuze vorm van geneeskunde was, daarover ga ik het hier niet meer hebben.

PIET BORST, VRIJDENKER VAN HET JAAR 2012

Op 13 oktober 2012 vergaderde te Utrecht de Vrije Gedachte en op die bijeenkomst werd Piet Borst uitgeroepen tot Vrijdenker van het Jaar. De atheïstisch-humanistische Vrijdenkersvereniging De Vrije Gedachte drukte zo haar waardering en bewondering uit voor Borsts onverdroten strijd tegen pseudowetenschap, in het bijzonder in de geneeskunde. Zijn columns in de Wetenschapsbijlage van *NRC Handelsblad* getuigen van zijn vrijdenken, aldus de motivatie van de jury. Borst is een veel gelauwerd wetenschapsman, die tevens een gewaardeerd lid is van onze Vereniging en enkele jaren geleden de Gebr. Bruinsma Erepensing ontving. Met enige regelmaat schrijft Borst in zijn invloedrijke *NRC*-column over kwakzalverij en hij deed dat recent nog op 29 september, toen hij onder de titel 'Bedenklijke bankzaken' de gevaren van bepaalde exotische kruiden op soepele wijze in verband bracht met de kwalijke praktijken van de hardleerse Triodos Bank. Triodos-directeur Blom werd enkele jaren geleden geridderd wegens zijn ethisch en ecologisch verantwoord bankieren, maar Borst ontving na zijn column adhesiebetuigingen uit het buitenland, waar men de Triodos Bank kent als keiharde zakenmensen.

De Vrije Gedachte is een zeer oude vereniging met momenteel ruim 500 leden. Zij noemt zichzelf atheïstisch-humanistisch en de banden met de VtdK zijn al heel oud. Onze oprichter Vitus Bruinsma was ook vrijdenker en lid van De Dageraad, zoals de vereniging destijds heette. Hij werd opgericht in 1856. De classicus Anton van Hooff is sinds recent voorzitter en hij schreef in het verre verleden ook wel eens een stukje in ons blad. Wij feliciteren Borst met de welverdiende onderscheiding.

ZONMW-PAREL VOOR ANTROPOSOFISCH ARTS MACHTELD HUBER

Maar liefst vier ZonMw-Parels werden er recent uitgereikt door ZonMw en alle vier laureaten kregen veel aandacht in de *Mediator* van oktober 2012. De projecten Wijkzuster terug (West-Brabant), meer samenwerking tussen wijkverpleegkundige en huisarts (Groningen) en Van Solex naar Laptop (Noord-Holland) vielen dit jaar in de prijzen. Daarnaast ging de Parel naar 'arts en onderzoeker' Machteld Huber wegens haar inzet om te komen tot een nieuwe definitie van gezondheid. Huber, afgestudeerd in 1977, was kortstondig actief als huisarts, maar is inmiddels senior onderzoeker aan het antroposofische Louis Bolk Instituut (LBI) te Wageningen. Haar aandachtsgebied is 'voeding en gezondheid' en haar publicatielijst op de site van het LBI vertoont alle kenmerken van haar antroposofische levensovertuiging. Veel onderzoek naar biologisch-dynamisch voedsel, onderzoek naar de 'biokristallisatie' van diverse soorten voedsel, de gezondheid van kindertjes op Steiner scholen, gemeenschappelijke publicaties met Baars, Savelkoul, Wiegant en Wijffels, publicaties in *Elemente der Naturwissenschaft* (Goetheanum) en onderzoek naar de samenstelling van moedermelk van vrouwen die zelf biologisch-dynamische melk drinken. Als vreemde eend in deze Steineriaanse bijt prikt er in haar publicatielijst opeens een artikel in het prestigieuze *British Medical Journal* van 2011 getiteld 'How should we define health?'. Met een groot aantal co-auteurs van gemengde pluimage blijkt dit artikel een weerslag te zijn van een door Huber in opdracht van ZonMw en Gezondheidsraad georganiseerde conferentie over dit thema in 2009. Met steun van ZonMw werkt Huber nu verder aan dit thema, waarbij de oude en inderdaad belachelijke WHO-definitie uit 1948 het moet ontgelden. Alsof iemand zich van die definitie ('compleet fysiek, geestelijk en sociaal welbevinden') nog iets aantrekt en hij niet al talloze malen op de korrel is genomen. Skrabanek merkte al zeker 30 jaar geleden op dat je zo'n toestand slechts tijdens het orgasme meemaakte of tijdens drugsgebruik.

Blijkens het interview met Huber in de *Mediator* wordt het streven naar een nieuwe definitie door Huber verder begeleid en zijn er werkgroepen aan de slag die naar de diverse pijlers

van gezondheid kijken, zoals 'lichamelijke en mentale gezondheid, sociale participatie, spirituele aspecten en kwaliteit van leven'. Op de goede afloop van dit ambitieuze project zal gewacht moeten worden, maar dat van die spirituele aspecten, dat verontrust mij toch enigszins. Temeer daar er in de lijst auteurs van het *BMJ*-artikel naast haar eigen naam de namen prijken van Knottnerus (schreef ooit een welwillende beschouwing in het *NTvG* over het wetenschappelijk onderzoek in de homeopathie), Van der Horst (zat in Comité van aanbeveling van het *Integrative medicine* congres Heel de mens), Daan Kromhout (schreef vriendelijk voorwoord in Houtsmullers boek over zijn kankerdieet) en Henk Smid, winnaar van de Meester Kackadorisprijs 2006. De lijst bevatte ook namen van mensen met aanzien en van onbesproken gedrag, maar onduidelijk is hoe de rollen door Huber verdeeld zullen worden. We houden u op de hoogte.

PAUL KURTZ, OPRICHTER VAN CSICOP OVERLEDEN

Paul Kurtz (1925-2012) was van 1965 tot 1990 hoogleraar filosofie aan de Buffalo universiteit van New York en overleed op 20 oktober in zijn woonplaats Amherst op 86-jarige leeftijd. Hij is waarschijnlijk de belangrijkste Amerikaanse seculiere humanistische filosoof geweest van het laatste een derde deel van de twintigste eeuw. Hij drong al snel door naar de top van de humanistische beweging, die hij na verschil van inzicht weer verliet. Hij was al snel een zeer productief schrijver en zou tientallen boeken schrijven. Hij trok in die periode op met prominenten als E.O. Wilson, Steven Pinker, Arthur Caplan, Richard Dawkins, Daniel Dennett, James Randi en vele anderen. Naast zijn activisme als atheïstisch humanist en vrijdenker is voor de kwakzalverijbestrijding natuurlijk vooral van belang, dat hij in 1996 *the Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal* (CSICOP) oprichtte, later om-

gedoopt tot *Committee for Skeptical inquiry* (CSI). Al snel vormden zich overal in de VS lokale afdelingen en korte tijd later werden er in veel landen skeptische clubs opgericht, zoals hier te lande de stichting Skepsis met pioniers als Jan Willem Nienhuys en astronoom Kees de Jager en Skepp in België. CSICOP publiceerde een degelijk maar onaantrekkelijk ogend tijdschrift, de *Skeptical Inquirer* en trok eropuit als er ergens paranormale verschijnselen werden gerapporteerd. Kurtz richtte in 1969 de succesvolle uitgeverij Prometheus Books op, die zich toelegde op science, scepticisme en humanisme. In de eerste jaren richtte CSICOP zich vooral op het bestrijden van paranormale en bovennatuurlijke claims, zoals het geloof in spoken, geesten, astrologie, het contact met doden en vliegende schotels. Later kreeg men ook steeds meer aandacht voor de medische kwakzalverij. Op dat gebied ontstond in dezelfde periode de *Campaign against Health Fraud* (CAHF) met als prominenten Stephen Barrett, Bill London, Saul Green en Wallace Sampson. Niet alle initiatieven van Kurtz waren succesvol, zo kwam de *Scientific Review of Alternative Medicine* niet echt van de grond omdat *PubMed* bleef weigeren het blad in zijn bestand op te nemen. De CAHF was en is een los-vast georganiseerde werkgroep van verwanten, die zich vooral manifesteren in websites als die van SBM, Quackwatch en het IOM. De kwakzalverijbestrijding in de VS werd lange tijd gevormd door de anti-kwakzalverij comités van de AMA (de Amerikaanse KNMG), maar hun activiteit werd aan banden gelegd doordat chiropractors in 1987 een proces wonnen waarbij zij zich beriepen op de (economische) antitrust wetgeving en de rechters ervan overtuigden dat een monopolie van wetenschappelijk gefundeerde geneeskunde in strijd was met die wet.

Paul Kurtz bleef tot op hoge leeftijd actief en vitaal en je kon hem op internationale skeptische congressen, waar ook ter wereld, tot zeer recent tegenkomen. Hij laat een vrouw, vier kinderen en vijf kleinkinderen na. ●

Correspondentie

Koninklijke onderscheidingen

Elders in dit blad valt te lezen over de ridderorden die met regelmaat aan kwakzalvers of hun sympathisanten zijn toegekend. Tot de mores rond dergelijke onderscheidingen behoort het drievoudige motto 'On ne le demande pas, on le refuse pas, on ne le porte pas'. Je vraagt er niet om, je weigert niet en je draagt hem niet. Fontijn is kennelijk door geen medekwakzalver van deze gouden regel op de hoogte gebracht, want hij laat zich trots als een haan met zijn versiersel fotograferen. Als men zich aan de genoemde regels houdt, dan toont men niet alleen over de juiste bescheidenheid te bezitten – een bescheidenheid die de ware adeldom kenmerkt – maar dan kan ook voorkomen worden dat men in de situatie belandt waarin Gerard Reve in 1983 verzeelede. Hij zou op 23 maart van dat jaar de première van *De vierde man* bijwonen in Tuschinski, maar moest toen allerijl een nieuw lintje bestellen, omdat de twee die hij had verkleurd waren nadat ze per ongeluk mee naar de stomerij waren geweest.

'Als ik een charlatan en een oplichter was, zou het dan aan Hare Majesteit de Koningin hebben behaagd, mij tot Ridder te slaan in de Orde van Oranje-Nassau?'. Reve in *Het Parool* in 1976 in reactie op een aanval van W.F. Hermans.

Na afloop van mijn toespraak op de jaarvergadering werd mij gesuggereerd om inzake mijn onzekerheid over de rol van de Inspectie IGZ bij de toekenning van deze onderscheidingen navraag te doen bij IGZ. Ik richtte mij tot mw. dr. A.C. Ansink, hoofd-inspecteur curatieve zorg en gynaecoloog niet praktiserend. Zij berichtte ons daarover als volgt:

'Aan ons wordt advies gevraagd als een Koninklijke onderscheiding wordt overwogen bij BIG-geregistreerde beroepsbeoefenaren of in

de reguliere zorg werkzame personen. In dat geval gaan wij na of sprake is van 'beletsel tegen onderscheiding'.

Qua informatiestroom: binnen de inspectie wordt in onze informatiesystemen nagegaan of iemand bij ons bekend is: zo ja, dan wordt bij de accounthouder informatie opgevraagd over het handelen van die persoon en juridische zaken kijkt het tuchtrechtelijk archief na. Op basis van die gezamenlijke informatie bereidt juridische zaken advies voor en geeft de Inspecteur Generaal formeel advies aan het zogenaamde Kapittel voor de Civiele Orden.

Als sprake is van een (BIG-geregistreerde) beroepsbeoefenaar die alternatief werkzaam is, dan kan dit feit in negatieve zin alleen worden meegewogen als dit bij ons bekend is en als wij daar een negatief oordeel over hebben op basis van informatie over zijn praktijkuitoefening of als een tuchtrechtelijke maatregel is opgelegd.

Mocht je nog meer details willen weten, dan zijn die op te vragen bij bovengenoemd Kapittel. Want het Kapittel gaat erover, die verzamelt allerlei informatie (niet alleen bij de IGZ) voordat een evt. onderscheiding wordt toegekend.'

Nu de Inspectie dus een centrale rol speelt bij de beoordeling van aanvragen keken wij nog eens naar de incidentie van uitgedeelde onderscheidingen in relatie tot de persoon van de Inspecteur-generaal in de chronologie.

J. Verhoeff 1991 - 1999;

aantal onderscheidingen: 2.

H. Kingma 2000 – 2005;

aantal onderscheidingen: 2.

G. van der Wal 2006 – 2012;

aantal onderscheidingen: 8.

Het zijn kleine getallen, maar ik durf de veronderstelling wel aan, zeker ook gezien de ge-

ringe actiebereidheid tegen kwakzalvers die de periode Van der Wal onderscheidt van die van zijn voorganger, dat de onverschilligheid jegens het onheil dat alternatieve genezers aan kunnen richten bij de laatste groot is geweest. Van der Wal, wie ook op andere beleidsterreinen veel kritiek ten deel viel, o.a. van *Radar* en de Nationale Ombudsman, is inmiddels voortijdig opgestapt en zal worden opgevolgd door kinderarts-nefroloog Ronnie van Diemen-Steenvoorde, sinds oktober 2008 werkzaam bij de GGZ Oost Brabant, waar zij bestuursvoorzitter is. Ook bekleedt zij diverse nevenfuncties op het gebied van de kwaliteit van medische zorg en het medisch en verpleegkundige opleidingscontinuüm. Daarvoor was zij onder andere afdelingshoofd-opleider kindergeneeskunde in het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein. In 2003 maakte zij de overstap naar het VUmc in Amsterdam waar zij een aantal functies heeft bekleed waaronder directeur van het instituut voor onderwijs en opleiden, hoogleraar ontwikkeling en kwaliteit medisch onderwijs en opleiding en landelijk leider van een groot project rond de innovatie van de medisch specialistisch vervolgoopleidingen. Van Diemen start op 1 december en tot die tijd wordt de functie waargenomen door Jan Willem Weck.

Penisverlenging

Onze berichtgeving over de man met de langste penis ter wereld leverde enkele reacties op.

Een lid uit Oost-Souburg wees erop dat onze uitlating dat er in ons land geen gekken meer zullen zijn, die penisverlengende operaties uitvoerden voorbarig was. Ze wees ons op de website <http://www.janssenkliniek.nl/behandelingen/penisverlenging.php> en inderdaad kunt u in Oisterwijk voor het spotprijstje van € 4.500,- een penisverlenging laten verrichten. Op de website valt het volgende schaamteloze proza te lezen:

‘De ingreep vindt plaats onder lokale verdoving of algehele anesthesie. Tijdens de behandeling wordt er een kleine snede gemaakt in de schaamstreek, net boven de basis van de penis. Waardoor het litteken normaal gesproken bedekt zal worden door het schaamhaar. De ligamenten die de penis binnen het lichaam op zijn plaats houden worden doorgehaald en gerepositioneerd, waardoor de penis naar vo-

ren zal bewegen en langer zal worden. Een verlenging van twee tot vier centimeter is haalbaar. Echter is er helaas geen garantie op verlenging te geven omdat tijdens de wondgenezing het onvermijdelijke littekenweefsel het effect weer iets te niet kan doen. Dit is vooraf helaas niet voorspelbaar. Er is een kans van rond de 15% dat de verlenging slechts uiteindelijk 1 cm of minder kan zijn’.

Na de behandeling

Het resultaat van de verlenging is meestal pas goed zichtbaar wanneer al het wondvocht is weggetrokken. Dit zal ongeveer drie maanden in beslag nemen. Door het aanwezige wondvocht kan de penis in eerste instantie korter lijken. Enig geduld is dus wel van belang.

Het is zaak dat u na de ingreep een aantal dagen rustig aan doet, waarna u uw dagelijkse werkzaamheden weer kunnen oppakken. Seksuele activiteit zal echter vermeden moeten worden gedurende ongeveer zes weken zodat goed herstel kan plaatsvinden.’(einde citaat). De ‘ervaren plastisch chirurg drs. Martin Janssen’ kan ook verlenging én verdikking van de penis uitvoeren, maar dat wordt waarschijnlijk zo kostbaar, dat de prijs daarvan niet op de site staat, maar alleen opgevraagd kan worden. Janssen blijkt geen lid te zijn van de NVPC en hoeft zich dus ook niet aan hun normen te houden.

Van een Vlaamse *NTdK*-lezer kregen wij bericht dat het oud-vaderlandse ‘Beter een kleine die steigert dan een grote die weigert’ een parallel kent in het Vlaams: ‘Liever een kleine plezante dan een grote ambetante’. Nuttige kennis, die ik u hierbij graag doorgeef. (Definitie van ‘Ambetant’ volgens *wiktionary*: – vervelend, onprettig)

Intussen werd ik er door de gynaecologenvereniging op geattendeerd dat er in Breda een ABC Kliniek bestaat, bemand door Belgische plastisch chirurgen, die behalve dubieuze operaties bij vrouwen (bilvergroting, liposuctie van de schaamheugel en ‘aanpassingen van de clitoris’ [huidoverschot rond de clitoris, clitorisreductie, clitoropexie] alsmede G spotvergroting) ook ‘peniscorrecties en micro-penis chirurgie’ aanbiedt. Al deze behandelingen speculeren op het toeschrijven van seksuele dysfunctie aan normale variaties c.q. veroudering van de genitale organen. Chirurgie kan daar natuurlijk geen verbetering brengen en allereerst is seksuologische therapie geïndiceerd.

Epke Zonderland

Op 1 juni 2012 verzond Renckens namens het bestuur onderstaand schrijven naar turner Epke Zonderland:

'Geachte heer Zonderland, beste Epke,

Met enige droefenis heeft de in het briefhoofd genoemde vereniging kennis genomen van uw propaganda voor een dubieus product als Chi Spirulina. Wij begrijpen dat de topsportcarrière die u thans maakt aanzienlijke kosten met zich mee brengt en dat u bij de keuze van uw sponsors niet al te kieskeurig kunt zijn. Met uw acceptatie van sponsoring door Chi gaat u echter een grens over, die des te meer pijnlijk is omdat u geneeskunde studeert.

De lijst weldaden en gezonde stoffen die aan dit algje wordt toegeschreven op de website van uw sponsor is te mooi om waar te zijn: altijd een reden tot wantrouwen. Argumenten als 'dat Spirulina al bekend was bij de Azteken en natuurvolken in Afrika, zoals de Kanembu bij het Tsjaadmeer' hadden u ook achterdochtig moeten maken. Kwakzalvers maken graag gebruik van clichés over de natuurlijke en ouderdom van hun remedies. Zoiets zegt natuurlijk helemaal niets over de werkzaamheid of veiligheid.

De firma Chi biedt ook Bachbloesemtherapie aan, de onzinnige kruidenbehandeling van geestelijke problemen zoals bedacht door de beruchte homeopaat Edward Bach. Hij beweert met zijn plantenextracten angst, jaloezie en wanhoop te kunnen genezen (website Chi). Geestelijke onbalans zou volgens deze kwakzalver de oorzaak van de meeste kwalen zijn.

De firma brengt ook producten gebaseerd op leem in de handel en beweert op haar site dat 'de Russen hun soldaten groene leem meegaven naar het front', terwijl nog in onze tijd 'natuurvolkeren in Afrika, Amerika en Australië klei eten tegen diarree, misselijkheid en maagpijn'. Erg zielig voor die natuurmensen, maar nauwelijks een argument om de moderne mens aan zulke obsoleete primitivisme bloot te stellen.

Wij willen er dan ook krachtig bij u op aandringen om het sponsorship door Chi bij de eerste

contractueel mogelijke gelegenheid te beëindigen. U verleent salonfähigkeit aan producten van onbewezen werkzaamheid en zoiets is een sportman en een medisch student onwaardig.'

Op 10 oktober 2012 ontvingen wij de volgende reactie:

'Management Epke Zonderland

Lemmer, 10 oktober 2012

Geachte heer Renckens,

Wij hebben uw brief d.d. 1 juni jl. ter harte genomen. De reden dat wij nu pas reageren ligt in het feit dat wij Epke Zonderland niet hebben willen lastigvallen met uw berichtgeving in zijn voorbereidingstijd op de Olympische Spelen en tijdens deze Spelen in Londen, Met betrekking tot het bedrijf Chi, waaraan u in uw brief refereert, kunnen wij u melden dat bij aanvang van de samenwerking het leek alsof het bedrijf zich met Wellness gerelateerde producten bezighield. Terwijl het nu meer lijkt dat het bedrijf producten met een heilzame werking aan de man brengt.

Dit heeft ons doen besluiten om de samenwerking op te zeggen en het contract te beëindigen. Een en ander wordt geëffectueerd bij de eerste contractueel mogelijke gelegenheid. Tevens zien wij af van verdere samenwerking in de toekomst.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend

*Ing. Johan Boesjes, Zaakwaarnemer
Epke Zonderland'*

Het bestuur heeft aanvankelijk Zonderland laten weten dat er voor hem geen beletselen meer zijn om zich als lid aan te melden. Helaas liet de heer Boesjes ons bij navraag weten dat Zonderland nog tot 31 december 2013 gebonden is aan zijn contract met CHI. Hij drong (achteraf) aan op geheimhouding van de gegevens uit zijn brief d.d. 10 oktober, maar het bestuur acht een dergelijke geheimhouding in strijd met de statuten van onze Vereniging en tilt er met name zwaar aan dat Zonderland inmiddels medisch doctorandus is, waardoor hem wellicht meer gezag wordt toegekend dan aan andere sporters, die zich laten betalen voor reclame voor dubieuze producten. ●